



ΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ ΤΗΣ ΕΠΤΑΝΗΣΟΥ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ

Οἱ ποιηταὶ δὲν γηράσκουν. «Παντοτεινὰ νεάζοντες καὶ αἰώνια παρθενοῖοι», ὅπως τοὺς θέλει ὁ φιλόσοφος, (1) βλέπουν τὸν κόσμον ἐμπρός των αἰεποτε παρθένον καὶ νέον, ὡς ἦτο κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς δημιουργίας, τὴν ὁποίαν οἱ ποιηταὶ πάλιν ἐφαντάσθησαν... Ἡ ποίησις εἶνε κατ' ἐξοχὴν ἡ ἔκφρασις τῆς νεότητος, ὅπως αὐτὴ φανερώνεται ποικιλοτρόπως εἰς τὴν φύσιν καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ὁ Γεράσιμος Μαρκορᾶς ἀπεχαιρέτισε πρὸ πολλοῦ τὴν χρυσὴν ἡλικίαν τῆς νεότητος (2)· τί πρὸς τοῦτο; Οἱ στίχοι του γραμμένοι κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα καὶ πρῶτον ἤδη μαζευμένοι εἰς βιβλίον, (3) μοῦ παρέχουν ἐντύπωσιν εἰκόνας τῆς ἠέως ζωγραφισμένης ἀπὸ καλλιτέχνην ἐκ τῶν νεωτέρων, ὄχι τόσο ἐντυπωμένης διὰ τῆς καθαρότητος καὶ τῆς ἐντελείας τοῦ σχεδίου, ὅσον γοητευούσης μετὰ τὴν γλυκεῖαν μουσικὴν καὶ τὴν κίνησιν τοῦ χρωματισμοῦ. Αὐτὴ ἡ φιλολογικὴ ἀφάνεια τοῦ κ. Μαρκορᾶ, ὅστις ἂν τυχὸν γνωρίζεται καὶ ἐκτιμᾶται ὡς ποιητῆς ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, εἶνε τελείως ἀγνωστος ἔξω τῆς Κερκύρας, εἰς τὰς Ἀθήνας δέ, ὅπου ὑπάρχουν φιλαναγνώσται καταβροχθίζοντες ἀπλήστως τὰ γλυκανάλατα μυθιστορήματα τοῦ Ὠνέ καὶ τὰς φυλλάδας τοῦ τυχόντος λογοκόπου, ἐπάνω εἰς τὰ δάκτυλα μετροῦνται οἱ ἀναγινώσκοντες καὶ ἀγαπῶντες τοὺς στίχους του, — αὐτὴ ἡ φιλολογικὴ ἀφάνεια τοῦ Μαρκορᾶ, κάθε ἄλλο παρὰ τιμητικὴ διὰ τὸ ἑλληνικόν, ὅμως συντρέχει πρὸς δημιουργίαν τῆς σπανίας ἐκείνης ἀπολαύσεως, τὴν ὁποίαν προκαλεῖ ἡ ἀνακάλυψις ἀγνωστοῦ ποιητοῦ. Καὶ τὴν ἀπόλαυσιν ταύτην δοκιμάζουσι οἱ τῶρα πρῶτον ἀναγινώσκοντες τὰ «Ποιητικὰ Ἔργα», τὸ μέγα νέον τῆς φιλολογικῆς παραγωγῆς τοῦ ἔτους. Ἐνῶ διέτρεχε τὰς σελίδας — καὶ ὁμολογῶ ὅτι πρῶτην φοράν ἀνεγίνωκα τὰ περισσότερα ἐξ αὐτῶν — καὶ συγκληνόμενος ἑλησμού-

νον τὴν ἄχαριν πραγματικότητα ἡ ὁποία μᾶς περικυκλώνει καὶ ἐδυσχίζομεν εἰς τὴν ὄνειροπόλησιν τὴν ὁποίαν μόνον οἱ ἐμπνευσμένοι ποιηταὶ γεννοῦν, ἐσκεπτόμεν συγχρόνως: Τριάντα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σολωμοῦ, τὸ πνεῦμα τοῦ διδασκάλου τὸ πρῶτον ἤδη ἀναφαίνεται λαμπρύνον ἑλληνικούς στίχους μετὰ τὰ μυστήρια τῆς τέχνης του. Ἐν ἀπὸ τὰ πλέον λαχταριστὰ ποιήματα τοῦ Μαρκορᾶ εἶνε «Τὸ πρῶτο Ψυχόσάββατο», θρῆνος ἡ μᾶλλον ὕμνος εἰς τὸν θάνατον τοῦ Σολωμοῦ. «Πίστε, Οὐρανογέννηταις», λέγει πρὸς τὰς Πιερίδας ὁ ποιητῆς,

Ποῦ δὲ θὰ πάη κ' ἡ Τέχνη του
Στὸ μνήμα ὡς πεθαμένη.
Ὅχι τὰ νέα της πλάσματα
Ἐὰ θεῖα πουλιά, μιά μέρα
Θὰ χύσουν 'ς τὸν αἶρα
Πρωτάκουστη φωνή!

Ἐπὶ τὴν «πρωτάκουστη φωνήν» αὐτὴν εἶνε γεμάτοι οἱ στίχοι τοῦ Κερκυραίου ποιητοῦ.

Α'

Ὁ κ. Μαρκορᾶς ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν ἐκείνων (ἂν δὲν ἀπατώμαι, εἰς τὴν Κέρκυραν ἐδρεύει μικρὸν κόμμα, πρεσβεῖον περὶ γλώσσης συμβιβαστικῆς καὶ πλήρεις ὀρθοπροσῆνης ἀρχῆς· ὁ κύριος Πολυλάς, ὁ κύριος Καλοσογῆρος εἶνε οἱ εὐφραδέστεροι διερμηνεῖς τῶν ἰδεῶν τοῦ κόμματος) οἱ ὅποιοι μετὰ φρίκην βλέπουν τὸ ἀφύσικον περιτύλιγμα τῆς γλώσσης ἐντὸς τῶν νεκρῶν τύπων τῆς ἀρχαίας. Γνήσιος καὶ εἰς τοῦτο κληρονόμος τοῦ Σολωμοῦ, συγκαταλέγεται μετὰ τοὺς ποιητὰς ἐκείνους, τῶν ὁποίων ὁ πεζὸς λόγος πολὺ ὀλίγον διαφέρει κατὰ τοὺς τύπους, ἢ καὶ καμμίαν διαφορὰν δὲν ἔχει, ἀπὸ τὸν ποιητικόν. Ἀπὸ τὰς δύο τρεῖς συντόμους σημειώσεις τὰς ὁποίας θέτει κάτω τῶν στίχων του δύσκολον νὰ συμπεράνη κανεὶς τὴν ἄξιαν του ὡς πεζογράφου. Ἄλλ' ἐνταῦθα μᾶς ἐνδιαφέρει μόνον ὁ ποιητῆς· καὶ ὁ ποιητῆς εἰσορᾷ εἰς τὰ βαθύτατα τῶν καρδιῶν ἡμῶν θριαμβευτικῶς μετὰ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν χρωμάτων καὶ τὴν καθαρότητα τῶν πλάσμάτων τῆς τέχνης του, ἐλεύθερος ἀπὸ τοὺς στηθαδέστους καὶ τὰ ψιμύθια, τὰς συνταγὰς καὶ τὰς ἀλυσίδας τῆς καθαρειούσης. Καὶ τί ἄλλο σημαίνουν ἀφ' ἐνός ἡ ἀπαράμιλλος χάρις τῶν δημοτικῶν μας ἀσμάτων καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸ

(1) Taine, Histoire de la littérature anglaise. Tom. V. Tennyson.

(2) Γεράσιμος Μαρκορᾶς. Μελέτη ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῷ «Παρνασσῷ» ὑπὸ Θ. Βελλιανίτου.

(3) Γεράσιμου Μαρκορᾶ Ποιητικὰ Ἔργα 1890. Ἐν Κερκύρα βιβλιοπωλεῖον Γούλη. Ἐν Ἀθήναις βιβλιοπωλεῖον Κασδόνη.

γεγονός ότι οι ἀληθινότεροι ποιηταὶ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος εἶνε οἱ γράφοντες εἰς γλώσσαν δημοτικὴν, εἰμὴ ὅτι ἡ δημοτικὴ αὕτη δὲν εἶνε ἀπλῶς ἐνδυμα τὸ ὅποιον ἐκλέγει ἡ ποίησις διὰ τοῦτον ἢ δι' ἐκεῖνον τὸν λόγον, ἀλλὰ στοιχεῖον ἀπαραίτητον τῆς ἐμπνεύσεως, μορφή ἀχώριστος τῆς ποιητικῆς ψυχῆς;

« Εἰς ὅλας τὰς γλώσσας ἡ ποίησις χαίρει τὸ προνόμιον ἰδιαιτέρας διαλέκτου συνδυαζομένης οὕτως ὥστε νὰ καθιστᾷ τὴν ἔκφρασιν ἐν γένει μουσικωτέραν καὶ ἰδιαιτέρας νὰ παρέχῃ εἰς αὐτὴν περισσοτέραν ζωηρότητα καὶ περισσότερον τόνον. Τὸ εἶδος τῆς διαλέκτου αὐτῆς καὶ οἱ κανόνες τῆς χρήσεως αὐτῆς μεγαλῶς διαφέρουν, ἀλλὰ καθολικὸς εἶνε ὁ χαρακτήρ αὐτῆς, ἐξαρτώμενος ἐξ αὐτῶν τῶν ἠθικῶν ὄρων τῆς ποιήσεως καὶ ἐπιβάλλων ἀνεξαρτέτως παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς, τρόπους, ἀναστροφάς, συντομίας καὶ σχήματα, ἄγνωστα εἰς τὸν περὶ τὸν λόγον καὶ ἀνεκτὰ μόνον καθ' ὃ ἐκδηλοῦνται ἰδιαιτέραν ψυχολογικὴν κατάστασιν. Ὅπως ἠμποροῦμεν νὰ ἔρῃσωμεν τὴν μουσικὴν ὡς τὴν φυσικὴν διαλεκτὸν τῶν ἤχων ἐξηρμένων εἰς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς ἐντάσεως, οὕτω καὶ περὶ τῆς ποιήσεως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι εἶνε ἡ ἔξαρσις τῆς γλώσσης διὰ τῆς ἐξογκώσεως ὅλων τῶν μέσων τῆς ἐκφράσεως τῶν ὁποίων εἶνε δεκτικὴ.⁽¹⁾ Μὲ ἄλλους λόγους μᾶς διδάσκει ἡ Αἰσθητικὴ ὅτι ἡ ποιητικὴ γλώσσα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος δὲν δύναται νὰ εἶνε ἄλλη τις πλὴν τῆς δημοτικῆς. Διότι ποῖος ποτὲ ἐσκέφθη νὰ διαμφοσητῆσθαι τὴν ὑπέροχον ζωὴν καὶ τὸ περισσῶς ἐντονον καὶ τὴν δυνάμιν τῆς ἐκφράσεως τῆς δημοτικῆς γλώσσης; Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἐξελέγχοντες αὐτὴν ὡς ἀνεπικρὴ, καὶ βαρβαρικὴν καὶ ὡς ὄργανον ἀμαθῶν καὶ ἀμελῶν, οἱ ὅποιοι δὲν ἐπιμελοῦνται ἢ δὲν φροντίζουν νὰ ὑψοθῶν μέχρι τῆς ὑπέρσπουτου κορυφῆς ἐφ' ἧς ἐδρεῖται λευκὴ καὶ ἄσπιλος ἡ καθαρὸν ὄρασμα⁽²⁾ (ὡς νὰ μὴ ἀπαιτῆ ἡ χρῆσις καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς δημοτικῆς ἴσον βαθμὸν ἐπιμελείας καὶ φιλοκαλίας ἐκ μέρους τῶν εὐσυνειδήτων χειριστῶν αὐτῆς ἐν τῇ φιλολογίᾳ ἢ ὡς νὰ συμβιβάζονται αἱ ἐννοιαὶ τῆς ἀνεπαρκείας καὶ βαρβαρότητος πρὸς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως ἥτις διὰ τῆς γλώσσης αὐτῆς θαυματουργεῖ ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἐρωτόκριτου μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν) καὶ αὐτοὶ οἱ κοπτόμενοι ὑπὲρ τῆς καθαρῆς ποσῆς τῆς ἡμέρας, χωρὶς νὰ τὸ θέλουν χωρὶς καλὰ νὰ τὸ ἐννοοῦν, δὲν καταφεύγουν εἰς τὰ ζωοποιὰ τῆς νεοελλάδος, ὅσκις ὁμιλοῦντες, καὶ γραφοντες ἐπι, αἰσθάνονται ἀναπόδραστον τὴν ἀναγκὴν νὰ δώσουν εἰς τοὺς λόγους

των τόνον καὶ ἔκφρασιν καὶ ζώην; Μὲ τὴν γλώσσαν αὐτὴν, παρὰ τὴν σχολαστικὴν ἐπίδρασιν τῆς ψευτοεκπαιδεύσεως, γραμματισμένοι καὶ ἀγράμματοι σκέπτονται καὶ αἰσθάνονται τῆς γλώσσης αὐτῆς αὐτὴν εὐτραπέλιαν, τὸ βαθύ αἰσθηματὴν μείζονα ἰσχύον καὶ ζωτικότητα καὶ ἐντεῦθεν τὴν μεγάλην χρησιμότητα αὐτῆς εἰς ἐκεῖνα τὰ εἶδη τοῦ λόγου, ἅτινα πρὸ πάντων χρῆζονται τῶν ἀρετῶν αὐτῶν τ. ε. εἰς τὴν λυρικὴν, κωμικὴν, ἐπικὴν ποίησιν καὶ εἰς τὰ διηγήματα⁽¹⁾», ἀνεκῆρυξεν ἐν εἰλικρινείᾳ καὶ οἱ ἐπιστημονικῶς πιστοποιούντες τὸ ἀδιασκαλευτὸν παρ' ἡμῖν κράτος τῆς καθαρῆς ποσῆς καὶ στενῶς συνδεόμενοι πρὸς τοὺς προμαχοὺς τοῦ ἀκραιφνοῦς ἀττικισμοῦ. Ἡ γλώσσα αὐτὴν ἀπέδειξεν μοναδικὸν ὄργανον φιλολογικῆς παραγωγῆς οἱ ποιηταὶ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Μὲ τὴν βοήθειαν τῆς γλώσσης αὐτῆς ὁ Μαρκοράς ἐνέκλεισεν εἰς ἀφόγους στίχους νόημα καὶ αἰσθηματὴν τὰ ὅποια μᾶς συγκινοῦν καὶ μᾶς ἐκπλήττουν.

Μᾶς συγκινοῦν διότι ἀπευθύνονται κατ' εὐθείαν εἰς τὰς καρδίας μας. Ἀλλὰ καὶ μᾶς ἐκπλήττουν, διότι λέξεις τοῦ λαοῦ, τὸσον συνειθισμένας, τὸσον ἀπλᾶς καὶ ταπεινάς κυκλοφορούσας καὶ εἰς τῶν χυδαιοτέρων τὰ στόματα, ἔξαρφα ὡς διὰ μαγικῆς τινος ἐπιρροῆς τὰς βλέπομεν νὰ ἐκφράζον κατὰ τι ἀνώτερον τοῦ κοινῶς σημαίνοντος ὑπ' αὐτῶν, νὰ πλέκονται εἰς φράσεις αἰθερικές, καὶ νὰ σχηματίζον στίχους ἀποδιδόντας καὶ τὰ λεπτότατα νοήματα. Ὅσον καὶ ἂν πιστεύωμεν εἰς τὴν δυνάμιν τῆς δημοτικῆς, ἢ μεταμόρφωσις αὐτῆς, ὡς ἡ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρου, δὲν εἶνε πρᾶγμα τὸ ὅποιον συνήθως ἀντιλαμβάνομεθα μόνη ἡ ποίησις ἐνῶ πάντα τὰ ἄλλα εἶδη τοῦ λόγου κατακλύζει ἡ καθαρῆς ποσῆς, ἐκληρονόμησε τὴν ἱεράν παραδοσὶν τῆς δημοτικῆς ἄλλ' ἡ ποίησις τὸσον σπανίως λαλεῖ εἰς τὴν χώραν μας, τὸσον μετρημένα καὶ ἀκριβᾶ εἶνε τὰ λόγια τῆς, ὥστε πῶς νὰ μὴ ἐκπληττώμεθα, ὅταν τὰ ἀκούωμεν; Ἀλλὰ δὲν πρέπει καὶ νὰ συμπαρανῆ τις ὅτι ἡ γλώσσα τοῦ ποιητοῦ συλλέγει ἀνεξετάστως ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ καὶ υἰοθετεῖ πᾶσαν λέξιν ἢ γλώσσά του, ὅσον καὶ ἂν εἶνε δημοτικὴ, ἐξευγενίζεται ὑπ' αὐτοῦ; ἐκλέγεται καὶ ξεχωρίζεται μὲ πᾶσαν φροντίδα ἀπὸ ἐκεῖνας τὰς λέξεις αἱ ὅποια ἔχουν σχέσιν πρὸς αὐτὴν ὡς ἡ ἴρα πρὸς τὸν σίτον. Ὑπάρχουν λέξεις ἄμουσοι, ἀνεξορτήτως τοῦ δημῶδου ἢ τοῦ καθαρῆς ποσῆς αὐτῶν, ὑπάρχουν λέξεις αἱ ὅποια μᾶς ἀναγκάζουν νὰ προσέχωμεν παρὰ πολὺ εἰς αὐτάς, καὶ λέξεις αἱ ὅποια εἶνε τὸσον ἀναμικαί, ὥστε μεταδίδονται ὡς μόλυσμα εἰς δλόκληρον τὴν περίερον

εἰς τὸ ποίημα πολλακίς ὑλόκληρον καὶ ἂν ἀληθεύῃ πῶς εἶν' ἐκάστη λέξις «un être vivant,» καθὼς εἶπεν ὁ μέγας ποιητής, ⁽¹⁾ ὑπάρχουν λέξεις, αἱ ὅποια ὅσον καὶ ἂν εἶνε ζωνταναί, μᾶς εἶνε, ἄγνωστον διακτῆ, ἀντιπαθητικαὶ καὶ ἀπεχθεῖς. Καὶ τέλος ὑπάρχουν λέξεις αἱ ὅποια ὅσον καὶ ἂν μοσχοβολοῦν ἄγνόν καὶ ἰσχυρόν τὸ λαϊκὸν ἄρωμα, δὲν ἐννοοῦνται ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων, οἱ ὅποιοι ποτὲ εἰς τὸ σχολεῖον δὲν τὰς ἤκουσαν οὐδὲ τὰς ἀνέγνωσαν εἰς τὰς ἐφημερίδας, οὐδὲ τὰς ἀντελήθησαν εἰς τὰς πολιτικὰς συζητήσεις τῶν καφετειῶν, καὶ εἰς τὴν κουβένταν τῶν οἰκογενειακῶν συναναστροφῶν, τῶν μαγειρευομένων μὲ τὸ λεπτόν ἄλλας τῆς καθαρῆς ποσῆς. Κατὰ τῶν λέξεων τοῦ τελευταίου τοῦτου εἶδους συχνὰ προσκρούουν οἱ ἀναγνώσται τῶν ποιημάτων ἐκεῖνων τῆς δημῶδου, τῶν ὁποίων οἱ συγγραφεῖς φιλοδοξοῦν νὰ διαμορφώσουν τὴν γλώσσαν ὅχι τὸσον ἐξ ὑποκειμένου καὶ συμφῶνως πρὸς τὰς ἐκάστοτε ὑπαγορεύσεις τῆς ἰδίας αὐτῶν φιλοκαλίας, ἀλλ' ἐπὶ τὸ ἀντικειμενικώτερον εἰς ἐναρμόνιον σύνολον δι' αὐστηρῶς ἡμοιογενῶν τύπων καὶ λέξεων. Οὕτω ἡ γλώσσα τοῦ Μαρκορά πλουσία καὶ ἁρμονικὴ, ἐκ τοῦ λεξικοῦ τῆς καθαρῆς ποσῆς σχεδὸν καμμίαν λέξιν δὲν δανείζεται καὶ πάντοτε σχηματίζεται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τύπων τῆς δημῶδου. Δύο μεγάλα ποιήματα δύναται νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὸν «Ὀρκον,» τὸ μέγιστον καὶ βαρυτάτον τῶν «Ποιητικῶν ἔργων», ὡς πρὸς τὴν γλωσσικὴν ἐντέλειαν ὁ «Ἐρωτόκριτος» καὶ ὁ «Θανατικὸς Διακός» τοῦ Βαλαωρίτου. Ὁ «Ἐρωτόκριτος» εἶνε γεμάτος ἀπὸ γλωσσήματα τοῦ κρητικῶν ἰδιώματος, τὰ ὅποια κάμνουν πολὺ δυσχερῆ τὴν ἀνάγνωσίν του ὁ ποιητής τοῦ «Διακός» ἠναγκάσθη νὰ ἐρμηνεύσῃ εἰς τὸ τέλος τῶν στίχων του λέξεις τινὰς καὶ φράσεις τῶν Ἡπειρωτικῶν βουνῶν, ὡραίας ὡς μερικὰ ὄρεσιθια φυτὰ, τῶν ὁποίων τὴν θεραπευτικὴν δυνάμιν καὶ τὴν ἄρωματικὴν χάριν δὲν ὑποπεύομεν κἂν οἱ δοκησισσοφοὶ κάτοικοι τῶν βορβορωδῶν πόλεων. Κεῖ ἐν τῷ «Ὀρκῷ», σπανίως ὅμως, προσκρούομεν ἐναντίον λέξεων τινῶν πρωτακούστων εἰς τὰ ὅσα τοῦλάχιστον τῶν μὴ προσοικειωμένων τελείως τὸ Ἑπτανησιακὸν ἰδιῶμα.

Κατὰ μέρος ἀφίνοντες τὸν Ἐρωτόκριτον, ὅστις ἀνήκει εἰς τὸ ἀπώτερον παρελθόν, βλέπομεν ὅτι καὶ ὁ «Διακός» καὶ ὁ «Ὀρκός» εἶνε γραμμένον κατὰ ζῆλον ἀντικειμενικῆς μᾶλλον διαμορφώσεως τῆς ποιητικῆς γλώσσης, ὅπερ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ καθιστᾷ εἰς τοὺς ἀναγνώστὰς αὐτῶν, κατὰ γενικὸν κανόνα, δυσνόητους λέξεις τινὰς καὶ φράσεις ὁ ἀριθμὸς τῶν λέξεων τούτων, ὅσον καὶ ἂν εἶνε σχετικῶς ἐλα-

χιστος καὶ ἀσήμαντος, ἀρκεῖ—ὡ εἰρωνεία τῶν ἀντιθέσεων!—ὅπως ἐπίδραση ἐπιζημιῶς ἐπὶ τῆς δημοτικότητος τῶν ἔργων ἐκεῖνων ἴσα ἴσα, τῶν ὁποίων ἡ γλώσσα εἶνε ἡ μᾶλλον ἀνόθευτος δημοτικὴ. Ἐνόσω διαρκεῖ ἡ πολυκύμαντος αὐτὴ καταστάσις τῆς γλώσσης, καὶ πρὶν ἡ δημοτικὴ μετὰ μακρὰν ἐν τῇ φιλολογίᾳ ἐξελίξῃ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐπιβληθῇ εἰς τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν ὑπὸ σειρᾶς δυνατῶν ποιητῶν μὲ ὅλον τὸν ἀνεξάντλητον πλοῦτον τῶν λέξεων καὶ τῶν τύπων τῆς, οἱ ποιηταὶ μᾶς θὰ προσκρούωσι κατὰ τῶν σκοπέλων τούτων, καὶ ποτε θὰ ὑπερισχύῃ παρ' αὐτοῖς τὸ αἰσθηματὴ τῆς ἐμπειρικῆς φιλοκαλίας περὶ τὴν γλώσσαν, πότε δὲ ἡ τῆς χρήσεως τῆς γλώσσης ἐπὶ τὸ θεωρητικώτερον κατ' ἀρχὴν προδιαγραφείσῃ. Ὅπως λέγομεν συνήθως, τὸ ζήτημα εἶνε ἀπλῶς ζήτημα χρόνου.

Ἡ γλώσσα τῶν «Ποιητικῶν ἔργων» συγκροτεῖται ἀπὸ λέξεις πανελληνίως δημοτικὰς καὶ ἀπὸ λέξεις ὅλων ἰδιωματικὰς (αἱ δευτέραι ἀποτελοῦν ἀσθενεστάτην μειοψηφίαν) ἀπὸ λέξεις ἀπλᾶς καὶ εὐκρινεῖς, καὶ ἀπὸ λέξεις κεκαλυμμένας ὡς ὑπὸ διαφανοῦς τινος πέπλου, παρεχόντος εἰς αὐτάς τὴν χάριν τοῦ μυστηρίου ἀπὸ λέξεις νομοθετημένας εἰς τὸ λεξιλόγιον τοῦ λαοῦ καὶ ἀπὸ λέξεις πλασματικάς ἐξ ἀναλογίας ἀπὸ λέξεις, τὰς ὁποίας καθ' ἑκάστην μεταχειρίζομεθα, μὲ τὰς ὁποίας γελῶμεν καὶ θρηνοῦμεν, ἀγαπῶμεν, πονοῦμεν, αἰσθανόμεθα καὶ παθαίνομεθα καὶ ἀπὸ λέξεις τὰς ὁποίας δὲν ἔχομεν μὲν εἰς κοινὴν χρῆσιν, ἀλλὰ καὶ δὲν καταφεύγομεν εἰς τὸν λεξικὸν διὰ νὰ τὰς ἐννοήσωμεν αὐταὶ ἀπομένουν εἰς ἀποκλειστικὴν χρῆσιν τῶν ποιητῶν, καὶ ἀποτελοῦν τὸ μέγα θέλημα τῆς δημοτικῆς ἐν τῇ ποιήσει. Μὲ τὴν ἀπαλὴν μελωδικὴν θωπεύουν τ' αὐτὰ μᾶς ἐκεῖνα τὰ ἀσυμπίετα, καὶ τί γραφικὴν δυνάμιν ἐγκλείουν ἐκεῖνα τὰ σύνθετα, θρίαμβος τῆς γλώσσης, εἰς μίαν λέξιν περικλείοντα ὑλόκληρον εἰκόνα. Τὴν σημασίαν τοῦ ἐπιθέτου κατενόησεν, ὡς ἀληθῆς καλλιτέχνης, ὁ Μαρκοράς φροντίζει νὰ ἐκλέγῃ τὸ ἐπίθετον ἐντονον καὶ πλαστικόν, ἢ σπάνιον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἢ ἐν τῇ συναρμογῇ μετὰ τῶν οὐσιαστικῶν. (Ἰπνόγυρτο κεφάλι, καλοθύμητη παρκαμονή, θεοστήριχτη ἐλπίδα, θεοργιστο μίσος, χαμηλόφωνη χαρὰ, ἀσπαρτος βυθός, τετραπανωτα κουφάρια, ἀσυντρόφιαστη ψυχὴ, ἀκριβοπότιστα δῶρα, ἀνοιχτόκαρδο θάρρος κτλ.) Σπανίως ἀπαντᾷ εἰς τοὺς στίχους τοῦ ἐπιθέτου τετριμμένον καὶ ἄχρον, ἀπλῶς διὰ παραγέμισμα. Ἀλλ' ὅτι καλοῦμεν παραγέμισμα εἶνε ὅλας ἄγνωστον εἰς τὴν στιχογραφίαν τῶν «Ποιητικῶν ἔργων.» Καὶ αἱ λέξεις αὐταὶ συντίθενται ὅχι κατὰ τὸν ἀπλοῦν καὶ στοιχειώδη τρόπον τῶν δημοτικῶν ἀσμάτων, ἀλλὰ κατὰ τρόπον περίπλοκον, τεχνικώτερον, καὶ

(1) L' Esthétique par Eugène Veron.

(2) Κλέωνος Παγκρατῆ Σκέψεις περὶ γλώσσης ἐν Ἑλλάδι Ἀμστελῶδαμου.

(1) Γ. Χατζηδάκι, Περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος ἐν Ἑλλάδι.

(1) V. Hugo Les Contemplations.

σηματιζούν συνεπτυγμένες και μελωδικές φράσεις, και αι φράσεις πλέκονται εις στίχους ἀμέμπτου κατασκευής, και οι στίχοι πλάσσονται εις στροφάς η̄ εκτείνονται εις περιόδους μακράς και ἄδρας, τὰς ὁποίας μία πνοή ἐμφυγώνει· στροφαι και περιόδοι αι ὁποιαί ποτε μὲν ἡρέμα και μαλακῶς, ποτε δὲ γοργότερον και ἐντονώτερον, ἀλλ' ἀσφαλῶς πάντοτε χωροῦσαι, εις τὸ τέλος συνήθως περιέχουν τὴν κεντρικὴν ἰδέαν, τὸ νόημα, τὴν μεταφοράν, τὴν παρομοίωσιν, τὴν εἰκόνα, ἣτις ἐκρήγνυται φωσφορίζουσα, λαμπρά· οὕτω τὰ κύματα συναθούμενα ὑπὸ τοῦ ἀνέμου διαδέχονται κολπούμενα τὸ ἐν τὸ ἄλλο μέχρι οὐ παταγωδῶς ἐκρήγνυται κατὰ τῆς ἀκτῆς ἀφροστέφανα. Καὶ οι στίχοι ἀμέμπτου κατασκευής, ἐπαναλαμβάνω, τεχνουργημένοι σύμφωνα πρὸς ἀπαράβατους κανόνες και ἀπορρέοντες ἐκ βαθείας γνώσεως τοῦ καλλιτεχνικοῦ ρυθμοῦ. Οἱ στίχοι τοῦ Μαρκοῦδᾶ δὲν εἶνε στίχοι «ρέοντες», ὅπως καλοῦμεν τοὺς νερούλους και χαίνους δεκαπεντασυλλαβούς και τοῦ μετριωτάτου στιχοπλόκου, ὅταν θέλωμεν νὰ ἀπαλαχθῶμεν αὐτοῦ μὲ ἓνα εὐκόλον ἔπαινον. Τὸ εὔρουον τῶν στίχων ἠμπορεῖ νὰ καταλογισθῆ ὡς προτέρημα ὅσκις συνοδεύεται ὑπὸ λεκτικῶν χαρισμάτων οὐσιωδιστέρων, ἀλλὰ δὲν ἀποτελεῖ τὸ α και τὸ ω τοῦ στιχοιουργικοῦ κάλλους, ὅπως μερικοὶ νομίζουν· τούναντιον ἡ βευστότης αὐτῆ παντοῦ και πάντοτε ἴμοιομόρφως και μονοτόνως χυμένη καθιστᾷ τὸν στίχον πεζόν, ἄχαριν, δυσκόλως ἀνεκτόν εις τῶν φιλοκάλων τὴν αἴσθησιν. (Μήπως ῥέουσι οι στίχοι τοῦ «Λάμπρου», τῶν «Ἐλευθέρων Πολιορκημένων», και οι μᾶλλον συγκινούντες ἡμᾶς και οι κοινῶς ἀποθαυμαζόμενοι ἐξ αὐτῶν); Ἄλλ' ἂν δὲν εἶνε ῥέοντες οι στίχοι τῶν «Ποιητικῶν Ἔργων» εἶνε κατ'ἔξοχὴν εὐρυθμοὶ, ὅπου πολὺ διαφέρει. Δὲν ρυθμίζονται ὅπως κρούεται τὸ τυμπανον ἡ ὅπως ἡ σφύρα καταφέρεται ἐπὶ τοῦ ἀκμονος μὲ διηλεκτῆ μονοτονίαν κινήσεως, ἡ ὁποία δὲν ἔχει τι τὸ καλλιτεχνικὸν και λυπεῖ τὴν αἴσθησιν· ἀλλὰ ρυθμίζονται ὁργανικώτερον, ποικίλως συμπλεκόμενοι και μὲ ἀρμονικὸς ἀντιθέσεις, διὰ τῆς ἀπταιστοῦ διαδοχῆς τῶν τόνων, τῆς εὐρείας χρήσεως τῶν συνιζήσεων και τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως τῶν χασμοφιδῶν. Δὲν εἶνε ἀμφιβολία ὅτι οι στίχοι οὗτοι εἶνε οι εὐφωνότατοι πάντων ὅσους μᾶς ἔδωκεν ἡ νεωτέρα ἑλληνικὴ ποιησις. Πρὸ τῆς μετρικῆς τοῦ Μαρκοῦδᾶ ἡ μετρικὴ τῶν ποιητῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως και τῶν Ἀθηναίων (ἐκείνων οι ὁποιοὶ συμπεριλαμβάνονται εις τὴν μελέτην τῆς κυρίας Ἀδᾶμ. «Περὶ συγχρόνων Ἑλλήνων ποιητῶν») φαίνεται παιδικριώδης και ἀκαλαίσθητος· παιδικριώδης, διότι φροντίζει μόνον περὶ τοῦ τονισμοῦ, τοῦ προχειροτατου και μηχανικωτάτου ἀκαλαίσθητος· διότι

εἶνε γεμάτη ἀπὸ χασμοφιδῶν παντὸς εἶδους· και ἡ χασμοφιδία εἶνε ἡ φυλλοζήρα τοῦ στίχου, ὅπως εἶνε ἡ συνιζήσις ἰσχυρὸν στοιχεῖον κάλλους, παρέχουσα εις τὸν στίχον κυματηρὸν τι και τρομῶδες και τῆς συνιζήσεως οὐδέποτε, ἡ σπανιώτατα και τυχαίως ὅλως, γίνεται χρῆσις εις τοὺς στίχους ἐκείνων, οι ὁποιοὶ ὅταν δὲν εἶνε κακόφωνοι εἶνε ἀποκλειστικῶς μονόχορδοι. Εἰς τὰς 400 σελίδας τῶν «Ποιητικῶν Ἔργων» δὲν ἀπαντᾷτε συμπλοκάς ἀμελεῖς και κατοζήλους συγκρούσεις φωνηέντων και συμφώνων· τὰ φωνήεντα, τὰ ὁποια χρωματίζουσι τὸν στίχον, και τὰ σύμφωνα τὰ ὁποια τοῦ δίδου νεῦρα, ἐναλλάσσονται ἐκάστοτε καλλιφθόγγως, και διπλῶς οι στίχοι τοῦ Μαρκοῦδᾶ κατασκευάζονται· μὲ συνιζήσιν, και χωρὶς συνιζήσιν. Οἱ πρῶτοι ἀφθονοῦσιν εις φωνήεντα, τὰ ὁποια κατ'ἀπαράβατον κανόνα, δὲν συναντῶνται εις τὴν ἀρχὴν και τὸ τέλος παρὰ διὰ νὰ συνεκφωνηθῶσι, διὰ νὰ συζευχθῶσι τὰ δύο εις σάρκα μίαν· οι δεῦτεροι ὑπερέχουσιν εις σύμφωνα· κανῶν και ἐνταῦθα σχεδὸν ἀπαράβατος· ἂν ἡ ἡγουμένη λέξις τελειώνη εις φωνήεν, ἡ ἐπομένη ἀρχίζει ἀπὸ συμφωνῶν· και οὐδέποτε παυεῖ ἡ χαλαροῦται ἡ φροντις περὶ τῆς ἀρμονικῆς ἐναλλαγῆς τῶν συλλαβῶν. Οἱ στίχοι τοῦ πρώτου εἶδους, μουσικώτεροι, ἔχουν τι τὸ θηλυκὸν και τὸ ἡμερον και βελουδένια εἶνε ἡ ἀπαλότης των, τοῦ δευτέρου εἶδους, ἀρρενωποί, ἐντονοὶ, ἔχουν τὴν λειότητητα, ἀλλὰ και τὴν στερεότητα τοῦ μαρμαρου. Θέλετε και ὑποδείγματα· Ἰδοὺ στίχοι μὲ συνιζήσιν· τοὺς παραθέτω, παραλαμβάνων τυχαίως και ἀσυνδέτως.

Και νέα σὲ κάθε φλέβα τῆς γλυκᾶδα οὐράνια τρέχει...
Σθυσμένα, εὐθὺς ὁπώφεξε τοῦ λογισμοῦ κ' ἡ ἄχτινα...
Τὰ ὄνειρατὰ τῆς ἔμειναν· ἄστρα οὐρανοῦ κ' ἐκείνα...
Ἄν και τὰ πάντα ὀλόγγυρα ἔς τὰ μαῦρα ἡ νύχτα βάφει,
Μὲ ὄρμη πετιῶνται σὰν πουλιὰ σὲ ἀθέριστο χωράφι...
... Μὲσ' ἔς τὴν ψυχῆ μου ἀπόμεινε, προικιὸ τ' ἀνθρώπου, ὁ πόνος...

Πνεῦμα ὀλόγαρο δὲν σ' εἶδα
Μὲ ἀναγάλλιασι ποτέ.
Κλαίω τῆ μαύρη μου πατρίδα·
Εἶμαι ἀναίσθητος γιὰ σέ.

Και ἐν συνεχῆς ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν Ἀποῖον :

Τὰ θεῖα τραπέζια τ' οὐρανοῦ γιὰ ἴλιγο παραιτῶντας
Ἐκεῖ κατέβηκε ἡ Χαρά, και ἀνάλαφρα πετοῦσε,
Ἐ τὰ μαῦρα, ἔς τὰ κατάλευκα, ἔς τὰ ὀλόγαθα κεφάλια,
Ἐγέλας ἔς ὄλους· τὸ χρυσοῦ και ξέχειλο ποτῆρι
Τρυγῶρω γύρω φέρνοντας, ἀγάπηκε νὰ σκορπίση
Ῥόδα σὲ κάθε πρόσωπο, σὲ κάθε μάτι ἄχτινες.

Και στίχοι χωρὶς συνιζήσιν :

Τὸ πνεῦμα ποῦ κατάκαρδα προσητικᾶ μου κρένει
Μοῦ τάζει πῶς θὰ μειώμε γιὰ ἴλιγο χωριτῆμοι...
Σὰν τὸ πουλάκι ποῦ μὲ μιὰς θανατεροῦ μολύβι
Τὴν ἀπλωτῆ φτεροῦγὰ του σκληρὰ κατὰσυντρίθει...
Ἐκαμε πλάτανον ἐσὲ τὸ λυγερὸ καλάμι...

Ἐ τὸ σπῖτι ξανάγυρε
Προτοῦ ν' ἀνασάνη.
Τὸν Πλάστη δοξάσατε!
— Ἐ τὰ τέκνα τῆς κάνει·
Τὰ μαῦρα! πεινᾶτε;
Χλωρὰ βλασταρόπουλα
Σὲ ἴλιγο θὰ φᾶτε.

Μὴ φοβηθῆς καμάρι μου, μὴ φοβηθῆς, κοιμήσου!
Εἶχε σύναυγα προστάξει
Πεῖν κανεῖς τὸ δρόμο πάρη
Νὰ τῆς φέρουν γιὰ τ' ἀμάξι
Ἐνα κάτασπρο ζευγάρι.

Στίχους κατ' ἄλλον τρόπον σχηματισμένους ἡ ὡς οι ἀνωτέρω μνημονευθέντες, ματαίως θὰ ἀναζητήσετε εις τὰς 400 σελίδας τῶν «Ποιητικῶν Ἔργων.» Αἱ ἴμοιοκαταληξιαί των εἶνε ἐπαρκεῖς,

Ἡ λυγερὴ

Συνέχεια και τέλος· ἴδε σελ. 86

Ἡ Ἀνθὴ ἀνεκίνει τὴν κεφαλὴν προθύμως παραδεχομένη τοὺς συλλογισμοὺς τοῦ ἀνδρός τῆς. Κ' αἰφνης ἠσθάνθη ἔλξιν ἀκράτητον πρὸς αὐτὸν και τοὺς λόγους του. Ἀπεμακρύνθη τοῦ παρθύρου κ' ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ ἀνδρός τῆς. Ἐδάρυνθη πλέον ν' ἀκούη αὐτοὺς τοὺς μεθύσοις· ἐκείνοι οι ἦχοι τοῦ ταμποῦρα εἰσέδουσαν εις τὰ νεῦρα τῆς και τὰ κατέσχιζον· ἐκείνα τὰ τραγοῦδια, τὴν ἐτάρασσον! . . . Καλλίτερον ἐκεῖ, πλησίον τοῦ ἀνδρός και τοῦ τέκνου τῆς. Τῆ προσμειδᾷ ὁ εἰς· τῆ κἀμνει λαμπροὺς οικονομικοὺς συλλογισμοὺς ὁ ἄλλος.

— Και ἀργότερα, ποῦ λῆς, ἔρχονται ἔς τὸν κύρ Νικολό σου και βάνουν ἀμανάτι τὸ κονταγοῦνι τοῦ γάμου! . . . προσέθηκεν ὁ Διβριώτης ὑπερηφάνως.

Ἡ Ἀνθὴ ἠένεινε μεγάλως τὸν ἄνδρα τῆς· ἡ δίψα τοῦ χρυσοῦ και ἡ ὑπερηφάνεια τῆς ἐξουθενώσεως τῶν ἄλλων, ἔπαιζον ἐναλλάξ εις τοὺς ὀφθαλμοὺς και τῶν δύο. Ἡ ἰδέα ὅτι ὁ Βρανᾶς μίαν ἡμέραν πενόμενος και λιμώττων θὰ προσέφευγεν εἰς τὸν ἄνδρα τῆς· ὅτι ἡ Βασιλικὴ θὰ ἐνεχυρίαζεν εις αὐτὸν τὸ πλοῦσιον κονταγοῦνι τῆς, ἐκείνο ὅπου μετὰ τόσου κόμπου ἔφερον ὅτε ἦτο νύμφη, ἐχαροποιοῦν τὴν νεκρὰν γυναῖκα. Ἐνόμιζεν ὅτι τὸ ἔβλεπε τόρα τὸ ἀνδρόγυνον ἐκείνο, τὸ ὁποῖον ἐναλλάξ διήγειρε τὴν ἀγάπην και τὸν φθόνον τῆς, ἡμίγυμον και τείνον ἐπαίτιδα χεῖρα πρὸς αὐτὴν, τὴν ἀρχόντισσαν! . . . Και αἰφνης ἡ ὑπερηφάνειά τῆς ὑπερήρθη εἰς χονδρὸν ἐγωισμόν και κόμπον, διότι ἦτο γυναῖκα

ἀλλ' ὄχι πλοῦσαι, ὅπως τὰς θέλουσι οι ποιηταὶ τῆς νεωτέρας γενεᾶς· ὁ ποιητὴς ἀφιερώνει ὅλην τὴν φροντίδα του εἰς τὸν ρυθμὸν και τὴν συνιζήσιν και εἶνε ὀλιγαρχέστερος εἰς ὅ τι ἀποβλέπει τὴν κατάληξιν· και ἐξυτονοὶ ἴμοιοκαταληξιαί του εἶνε κατὰ τὸν ἰταλικὸν τρόπον, ὅπως τὰς μεταχειρίζονται οι ποιηταὶ τῆς Ἐπτανήσου· πλὴν τοῦ «Νανουρίσματος», ὅπου ἠθέλησε νὰ μᾶς δείξῃ ὅτι δὲν ἀγνοεῖ τὴν χάριν και τῆς πλουσίας και ἀφόγου ἴμοιοκαταληξίας.

Αὐτὰ διὰ τὴν μορφήν· ὑπολείπεται νὰ ρίψωμεν ἐν ἡ δύο ἐρευνητικὰ βλέμματα και εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ποιήσεως αὐτῆς.

Ἐπιτελεῖ τὸ τέλος

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

τοῦ Νικολοῦ, ἐνός πλουσίου ἐμπόρου, εις τοῦ ὁποίου τὴν οἰκίαν κατέφευγον οι πτωχοὶ και οι πεινασμένοι! . . . Και τὸ βλέμμα τῆς γυναικὸς προσεκολλήθη διψαλέον και περιέλουσε μὲ θαυμασμόν και ἀφοσίωσιν και στοργὴν τὸν Νικολόν. Κ' αἰφνης ὑπὸ ἀκρατῆτος ὄρμης και πόθου καταληφθεῖσα, περιέβλεπεν εις τὰς ἀγκυλάς τῆς τὸ παιδίον και τὸν πατέρα και προσεκόλλησε παρατεταμένον και διάπυρον φίλημα ἐπὶ τῆς πικρείας τοῦ Διβριώτου . . .

Ἡ ἀφομοίωσις ἐπῆλθε πλήρης. Ὅτι δὲν κατάρθωσαν αἱ θερμαὶ συμβουλαὶ τῆς Κυρᾶς Παναγιώταινας και αἱ ἀδιάκοποι προσπάθειαι τῆς Φρόσως, κατάρθωσε μόνη τῆς ἡ φύσις. Ἡ φύσις, ἡ παντοδύναμος θεᾶ, ἣτις μικρὸν κατὰ μικρὸν παρήλλαξε τὸ σῶμα και προδιέθεσε τὴν ψυχὴν τῆς Ἀνθῆς εἰς πλήρη συνεννόησιν μετὰ τῆς ψυχῆς τοῦ Διβριώτου. Οὕτω και εἰς τὰ φυτὰ τῶν τροπικῶν, τὰ ὁποια μεταφυτεύουσι εἰς τὰ ψυχὴ τοῦ Βορρᾶ, χαρίζε νέας δυνάμεις, στερεοποιεῖ τὰς ρίζας των, ἀνδρίζει τοὺς χυμοὺς των και μικρὸν κατὰ μικρὸν μεταβάλλει και αὐτὸ τὸ εἶδος των διὰ νὰ δυναθῶν και ζήσουν εις τὴν νέαν πατρίδα των. Και ὅπως ὁ περιηγητὴς ὑπὸ τὸ ῥοδοδένδρον τῆς Λαπωνίας μόλις ἀναγνωρίζει τὸ ῥοδοδένδρον τῶν Ἀλπεων οὕτω και ἡδὴ ὑπὸ τὴν σημερινὴν γυναῖκα μόλις ἀναγνωρίζει τις τὴν ἄλλοτε λυγερὴν. Ἡ Ἀνθὴ δὲν εἶνε πλέον ἡ ὄνειροπόλος ἐρωμένη τοῦ Γεωργίου Βρανᾶ· εἶνε ἡ θετικὴ σύζυγος, ἡ γυναῖκα τοῦ Νικολοῦ Πικοπούλου.

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ.



Μεταξύ τῶν ὀλίγων φίλων μου, τὸν Νίκον ἀγαπῶ περισσότερο ἀπὸ ὅλους. Ἐχει ἀγαθὴν καρδίαν, τὴν ἀγαθότητα τῆς ὁποίας πλειστάκις ἐδοκίμασα. Δὲν ἔχω νὰ τὸν κρύψω ποτὲ τίποτε, καθὼς καὶ αὐτός. Ἀλλὰ προχθὲς πρὸς μεγίστην μου ἐκπληξίν πρώτην φοράν μοι ἐδιηγήθη μίαν μικρὰν ἐρωτικὴν ἱστορίαν τῶν πρώτων χρόνων τῆς νεότητός του, ἐνῶ ἐγὼ ἐνόμιζον ὅτι ἤμην ἐντελῶς μεμυημένος εἰς τὰ τῆς καρδίας του. Ἄν μοῦ ἐπιτρέπετε, θὰ διηγηθῶ ἀπλῶς καὶ ἀπερίττως τὴν μικρὰν ταύτην ἀνάμνησίν του, ὡς μοι τὴν διηγήθη ὁ ἴδιος.

Τοὺς τελευταίους μῆνας ἐκάστου θέρους πάντοτε, καθόσον ἐνθυμοῦμαι, ἡ οἰκογενεῖά μου διήρχετο χάριν ἀναψυχῆς, εἰς μικρὰν τινα ἀκροθαλάσσιον κωμόπολιν.

Ἐγὼ μάλιστα ἐτελείωνα τὰς ἐξετάσεις μου εἰς τὸ μακρὰν τῆς πατρίδος λύκειον, ἔτρεχα μὲ μεγάλην μου χαρὰν νὰ βιβθῶ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς οἰκογενείας μου, καὶ νὰ ἀπολαύσω μὲ πλήρη ἐλευθερίαν, τὴν διασκέδασιν, τὴν ὁποίαν εὕρισκον εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὕστερα ἀπὸ τὸ μακρὸν ἐκεῖνο κλείσιμον εἰς τὸ λύκειον, ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν ἐπιτήρησιν σοβαρῶν καὶ ἀπομωραμένων ἐπιμελητῶν.

Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν ἀνυπομονησίαν τὴν ὁποίαν μοι ἐπροξέειν τὸ γραμματάκι ἐκεῖνο τῆς ἀδελφῆς μου, χρονολογούμενον ἐκ τῆς κωμοπόλεως. Μὲ πόσῃν χαρὰν καὶ εὐχαρίστησιν ἐμάνθανα ἀπὸ τὰς λεπτάς ἐκεῖνας γραμμάς τὴν ἀφίξιν των εἰς τὴν ἐξοχὴν. Ἐτρεχα τότε ὀλόχαρος κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸν διευθυντὴν μας, καὶ ἐπεδείκνυσον μὲ σέβας καὶ μὲ χαμηλωμένους ὀφθαλμούς τὸ γραμματάκι ἐκεῖνο, ἐνῶ ἡ καρδία μου ἐκτύπα τὸ στήθος μου μὲ πολλὴν δύναμιν, ἕως ὅτου ἀκούσω ἀπὸ τὰ χεῖλη του τὴν ἀδειαν τῆς ἀναχωρήσεώς μου.

Κατόπιν ἤρχοντο αἱ εὐχαριστοὶ συγκινήσεις καὶ ἐντρυφήσεις τοῦ ταξιδίου μου ἐπὶ αὐστριακοῦ ἀτμοπλοίου μέχρι Πρεβεζῆς, ἡ ἐπίπονος ὕστερα διὰ τὴν μικρὰν μου ἡλικίαν μεταβίβασις ἐπὶ ἐτέρου ἑλληνικοῦ ἀτμοπλοίου περιπλέοντος τὸν Ἀμβρακικόν, καὶ τέλος ἡ εὐφρόσυτος ἐκεῖνη πρωία, καθ' ἣν ἐρριπτόμην ἐξαλλος εἰς τὴν ἐλθοῦσαν πρὸς συνάντησίν μου μικρὰν βάρκαν μας, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐκόντευα νὰ πινηθῶ ἀπὸ ἀλλεπάλληλα θερμὰ φιλήματα. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν ἐν τῷ τηλεγραφείῳ τοῦ τηλεγραφημάτων τῆς ἀναχωρήσεώς μου, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἐπάτουν τὸ κατώφλιον τῆς οἰκίας μας, τὰ ἔκαμον ὅλα μ' ἓνα ὕφος

ἐπιμεμημένον καὶ σοβαρὸν, μὲ μίαν ἐπίδειξιν καὶ ὑπερηράνειαν μεγάλου δῆθεν ἀνθρώπου, ὑψούμενος πάντοτε ἐπὶ τῶν ἀκρων τῶν ὑποδημάτων μου, ὡσάν νὰ ἤθελα νὰ δεῖξω εἰς τοὺς περὶ ἐμὲ δυνάμεις ἀνωτέρας τῆς δεκαεξαετοῦς ἡλικίας μου

Ἡ μικρὰ μας οἰκία ἦτο εἰς τὸ ἄκρον τῆς κωμοπόλεως, κτισμένη σιμὰ εἰς τὴν θάλασσαν, τόσον σιμὰ ποῦ τὰ κύματα ἐγλυφον μὲ τοὺς ἀφρούς των τοὺς τοίχους τῆς. Πρὸς τὸ ὀπισθεν μέρος τὴν περιέκλειε μικρὸς κήπος μὲ ὀλίγα δένδρακια, καὶ περισσότερα ἄνθη ὀφείλοντα τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὰς μικρὰς χεῖρας τῆς ἀδελφῆς μου. Εἰς τὸ μέσον τοῦ κήπου γηραιὸν ἀγιόκλημα ἀναρριχώμενον εἰς τὸ μικρὸν μας κίσκι παρεῖχεν ὑπὸ τὴν σκιάν του εἰς ἐμὲ εὐχαρίστους στιγμὰς κατὰ τὰς θερμὰς ἡμέρας, ἐνῶ οἱ μικρότεροι ἀδελφοί μου ἔτρεχον ἀπάνω κάτω ἀνά μέσῳ τῶν δένδρων ἐκτελοῦντες διάφορα στρατιωτικὰ γυμνάσια, καὶ ξεκωφαίνοντες τὸν κόσμον μὲ τὰς φωνὰς των, πρὸς μεγίστην εὐχαρίστησιν μᾶλλον ἢ θλίψιν τῆς κυρᾶς Γιαννούλας— γηραιᾶς τροφοῦ τοῦ σπητιοῦ μας, εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς ὁποίας ὀφείλω τὰ εἴκοσι δύο μου χρόνια — ἐκβαλλούσης μυρίας θωπευτικᾶς ἐπιπλήξεις εἰς ἐκάστην ἐκρηξίν αὐτοσχεδίου μου.

— Χριστέ καὶ Παναγία μου! Πάνε τ' αὐτάκια μου... Τί παιδιὰ! τί κακό!

Ἐνα πρωὶ ἠπορήσαμεν ὅλοι ἰδόντες ἀνοικτὰ τὰ παράθυρα τῆς ἀπέναντι οἰκίας τῆς θειᾶς Μαρούλας. Ἡ οἰκία αὕτη καθ' ὅσον ἐνθυμοῦντο οἱ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως δὲν εἶχεν ἐνοικιασθῆ ἀκόμη, ἀφ' ὅτου ἠτύκοντο ἐν αὐτῇ πρὸ πολλῶν χρόνων φθισικός τις ἐνοικητῶρ, ἂν καὶ ἡ σπητονοικοκυρα, ἡ θειὰ Μαρούλα, καθὼς τὴν ἐλέγαμεν κατέφυγεν εἰς μυρίου ἐξορισμοῦς, καὶ εἰς συνεχεῖς ἀποκρύφους μαγειρίας, ἵνα ἐξαγνίσῃ τὴν οἰκίαν ἐκ τοῦ μιάσματος. Ἐθεωρεῖτο πάντοτε ἀπὸ ὅλην σχεδὸν τὴν πόλιν ὡς ἐντεκνῆριον τοῦ ὄξω ἀπ' ἐδῶ κατὰ τὰς ἀγρίας καὶ σκοτεινὰς νύκτας. Ἡμεῖς τὴν εἶχομεν συνειθίσθ' διότι τὴν εἶχομεν πάντοτε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας, ἀλλὰ αἱ περὶ αὐτῆς διηγήσεις τῆς κυρᾶς Γιαννούλας εὕρισκον πάντοτε ἡγῶ εἰς τὰς καρδίας μας, καὶ ἐνθυμοῦμαι πόσον συνεσπειρώμεθα ἄλλοτε περί τῆς ἐν τῷ μικρῷ ἐξώστῃ, τὰς ἐσπέρας, ὅτε τὸ φῶς τῆς σελήνης ἀντανακλώμενον ἐπὶ τῶν ὑέλων τῶν παραθύρων τῆς, ἐδίδεν εἰς ὅλην τὴν οἰκίαν ἰδιαιτέρην φανταστικὴν ὄψιν.

Δι' αὐτὸ λοιπὸν ἠπορήσαμεν ὅταν εἶδομεν ἄ-

νοικτὰ τὰ παράθυρα τῆς, καὶ ἐτρέξαμεν πρὸς συνάντησιν τῆς κυρᾶς Γιαννούλας, ἥτις ἀκριβῶς ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἤρχετο σταυροκοπομένη, καὶ ψιθυρίζουσα:

— Χριστέ καὶ Παναγία μου! Τί κακό! τί κακό! ποῖος ξέρει ποῦ θὰ ξεσπασῇ... καὶ τὴν ἔπιασε ἓνας μεγάλος καπετᾶνος, μ' ἓνα καλοκαμωμένο κοριτσάκι... Ὁ ἀφέντης ὁ αἰ Νικόλας νὰ βάλῃ τὸ χέρι του. Κεὶ ἐστράφη πρὸς τὸ μέρος τῆς ἐκκλησίας τοῦ μνησθέντος ἀγίου ἡ ἀγαθὴ τροφός, διπλασιασάσα τὰς σταυροκοπήσεις, καὶ ἐπικαλούμενη τὴν θείαν ἀντίληψιν.

Οἱ μικροὶ ἀδελφοί μου τὴν ἤκουον μὲ μεγάλην προσοχὴν, ἐνῶ ἐγὼ καὶ ἡ ἀδελφὴ μου μόλις ἐκρατούσαμεν τὰ γέλοια, καυχώμενοι δῆθεν διὰ τὰς πεποιθήσεις μας.

Μετ' ὀλίγον ἦλθεν ὁ πατέρας, καὶ ἤρχισε νὰ συμβουλεύῃ τοὺς μικροὺς, καὶ νὰ τοὺς συνιστᾷ περισσότεραν ἡσυχίαν καὶ κοσμιότητα εἰς τὸ ἐξῆς, ἵνα μὴ φανῶμεν ἀγροῖκοι πρὸς τοὺς νέους γείτονας μας.

Ἐπειτα ἐστράφη πρὸς ἐμὲ καὶ τὴν ἀδελφὴν μου, καὶ εἶπε σοβαρῶς:

— Ὁ συνταγματάρχης, ὁ κ. Χ. ὁ νέος γείτων μας, εἶνε φίλος μου ἀπὸ τὰ μικρὰ μου χρόνια, καὶ ὀφείλετε νὰ τὸν σέβεσθε. Ἡ ἀδελφὴ σου πρέπει νὰ δεῖξῃ φιλίαν καὶ συμπάθειαν εἰς τὴν Ἀννίταν τὴν ἀνεψίαν του. Τὸ κακόμοιρο τό κορίτσι ἐμεινε ὀρφανὸ ἀπὸ μικρῶ, καὶ πρέπει νὰ ξεσκάσῃ λιγάκι ἐδῶ εἰς τὴν ἐξοχὴν, ποῦ ἦλθανε. Ἐλάτε τώρα νὰ σᾶς γνωρίσω...

Ἀναπολῶ τώρα τὴν στιγμὴν ἐκείνην τῆς γνωριμίας μας, καὶ ἡ αὐτὴ ζωηρὰ συγκίνησις, ἥτις μὲ κατέλαβε τότε, ἀναγεννᾶται τώρα εἰς τὴν καρδίαν μου μὲ ὅλην αὐτῆς τὴν δύναμιν.

Διαγράφεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἀναλλοίωτος ἡ ὠχρὰ μορφή τῆς ξανθῆς ἐκείνης κόρης, ἰδιαιτέρην προσκτώσα χάριν ἐν μέσῳ τῆς πενήμου ἀπλουστάτης περιβολῆς τῆς. Ἐκαθῆτο παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ θείου τῆς. Τὰ σγουρὸξανθα μαλλιά τῆς ἐξέφευγον γλαφυρώτατα ἐπὶ τῶν ὤμοπλατῶν τῆς. Ἐγύριζε συχνά πρὸς ἐμὲ δύο γαλανὰ ματάκια, δύο φλογεροὺς μύδρους οἵτινες κατεφλόγιζον τὰ στήθη μου.

Ἡ ἐπίσκεψίς μας ἦτο σύντομος. Τοὺς ἀπαιρητίσαμεν, καὶ ὅταν μοι ἔπεινε μειδιῶσα τὸ μικρὸ τῆς χέρι, ἠσθάνθη τὸ ἔδαφος ὑπεκφεύγον τοὺς πόδας μου...

Ἡ φιλία ὡς συνήθως εἰς τοιαύτας περιπτώσεις δὲν ἤρχετο νὰ ἀναφανῆ μεταξύ τῆς Ἀννίτας καὶ τῆς ἀδελφῆς μου.

Ἐπενοῦσαν σχεδὸν ὅλας τὰς ἡμέρας μαζί. Μαζὶ ἐκέντων, μαζὶ ἐψάλλον, μαζὶ συνωμιλοῦν. Ἐγὼ μόνον εἰς τὰς ἐκδρομάς, εἰς τὴν ἐξοχὴν, καὶ τὸ βραδύ εἰς τὴν βάρκαν τὰς συνώδευον.

Κατ' ἀρχὰς δὲν ἤξευρα καλὰ καλὰ τί μου συνέβαινε μὲ αὐτὴν τὴν κόρην, ἥτις ἦλθε νὰ διαταράξῃ τὴν ἡρεμίαν τῆς καρδίας μου, εἰς τὴν εὐχάριστον ἐκείνην ἐρημίαν. Δὲν ἤξευρα ποῦ νὰ ἀποδώσω τὴν αἰφνίδιον ταραχὴν τῆς καρδίας μου ὅτε τὴν ἐβλεπον.

Μὲ ἐβλεπον ἐνώπιόν τῆς ἄλλοτε μὲν κατετλημμένον ἀπὸ ζωηρὰν μελαγχολίαν, καὶ ἄλλοτε ταρσασόμενον εἰς τὴν ἀπλὴν προσοχὴν τῶν χειρῶν μας. Καὶ ἡ ὄψις μου θὰ ἐπρόδιδε κάτι, διότι ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὅλοι μὲ παρετήρουν μὲ κάποιαν ἐκπληξίν.

Ἐπλεγόμην καὶ ἐγίνα πλέον ἢ παρὰ ποτε σύννους πρὸς ὅλους, καὶ νὰ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν θὰ ἤμην ὀλίγον γελοῖος ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην.

Ἐστερα δὲν ἤργησα νὰ ἐννοήσω τὴν καρδίαν μου. Τὸ πρῶτον φλογερὸν βλέμμα τῆς Ἀννίτας ἤρχετο νὰ βλαστήσῃ ἐπὶ τῆς καρδίας μου φλογερὸν τὸ ἄνθος τοῦ ἔρωτος.

Τὴν ἠγάπησα, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω, μὲ ὅλην τὴν δύναμιν, καὶ τὴν συναίσθησιν τῆς ἀγάπης, τὴν ὁποίαν ἤμπορεῖ νὰ ἔχη μία δεκαεξαετής καρδιά. Καὶ ἡ μετ' αὐτῆς ζωηρὰ πλησίασις μου, ἡ καθ' ἐκάστην οὕτως εἰπεῖν συναναστροφή μας ἐν ᾧ ἐνεδυναμῶνε καὶ ἠῤῥεξε τὸ πάθος μου, μὲ καθίστα ἀτολμότερον.

Καὶ ποτὲ δὲν ἐτόλμησα, ποτὲ δὲν ἔλαβα τὸ θάρρος νὰ τῆς ὁμιλήσω διὰ τὴν θλίψιν μου, καὶ νὰ βιβθῶ πρὸ τῶν ποδῶν τῆς καὶ νὰ ἐκφρασθῶ, ἂν καὶ μοι ἐδόθη πολλὰκις ἡ εὐκαιρία.

Ἐ! τί τὰ θέλεις, ἓνα παιδί τόσο ἐκεῖ...

Ἐκεῖνη δὲν ἐνόησε πάλιν τίποτε διότι ἤμην πολὺ ἐπιφυλακτικός. Μόνον μίαν φοράν, δὲν ἐνθυμοῦμαι καλὰ, ὅταν ἐπηγαίναμεν εἰς ἓνα ὑψηλὸν βράχον νὰ θαυμάσωμεν τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἡ τὸ βράδυ ποῦ ἐγυρίζαμεν μὲ τὴν βάρκαν εἰς τὴν θάλασσαν, φαίνεται ὅτι θὰ τῆς ἔκαμεν ἐντύπωσιν ἡ ἐπὶ τοῦ προσώπου μου διαγραφομένη θλίψις μου, καὶ μὲ ἠρώτησε τρυφερὰ τρυφερὰ μὲ ἐνδιαφέρον:

— Γιατί εἶσαι τόσο λυπημένος; Μήπως εἶσαι ἄρρωστος;

— Ὅχι! δὲν ἔχω τίποτε... ἀπῆντησα βεβιασμένως, μὲ τρέμοντα χεῖλη, καὶ μὲ καρδίαν αἰμάσσουσαν.

Δὲν εἶχον παρέλθει δέκα πέντε ἡμέραι ἀπὸ τὴν ἀφίξιν των εἰς τὴν κωμόπολιν, καὶ ὁ συνταγματάρχης — ἀγαθὸς φιλοφρονητικὸς γέρος πρὸς ὅλους ἐν γένει — δὲν εἶχε λόγια νὰ ἐκφράσῃ τὴν χαρὰν του διὰ τὴν ὑγίαν τῆς ἀνεψίας του.

— Τὸ καίμενο τὸ κορίτσι, αὐτὴ ἦτο ἡ συνήθης ἐκφρασίς του, μοναχὸ του πάντα ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀθήνα, δίχως μάννα, δίχως καμμιά ἀγάπη, εὐρῆκε τὴν χαρὰν του εἰς αὐτὰ τὰ μέρη σας. Καὶ ἠυχαρίστει τὸν πατέρα, τὴν ἀδελφὴν μου, ἐμὲ.

όλους, όλους και δὲν ἐτελείωνεν εἰμὴ διὰ τὴν ἐπαναλάβη ἐκ νέου. Τὸ καίμενο τὸ κοριτσάκι...

Καὶ ἀλήθεια ἡ Ἀντίτσα ἤλλαξε πολὺ, τὸσον ὀγλήγορα. Τὴν προτερὴν γλωμάδα τῆς ἀντικατέστησε τώρα τὸ φλογερὸν χρῶμα τῆς νεότητος καὶ τῆς εὐρωστίας. Μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἐν διαστήματι ὀλίγων ἡμερῶν ἀπὸ μικρὰ γλωμὴ κόρη ποῦ ἦλθεν, ἐγένεν αἰφνης μεγάλη καὶ εὐρωστος. Τὸ γέλιο δὲν ἔλειπε τώρα ἀπὸ τὰ χεῖλη τῆς, ἡ χαρὰ ἀπὸ τὰ στήθη τῆς, καὶ ἡ ζωηρότης ἀπὸ ὅλον τῆς τὸ σῶμα.

Ἐνόμιζες ὅτι μαζί με τὴν καρδίαν μου μοῦ ἔκλεψε καὶ τὴν ἀνθρωπότητά μου. Μέρα με τὴν ἡμέρα ὅσον ὁ ἔρωσ μου ἠῤῥαξε, τὸσον καὶ ἡ ὠχρότης ἐζωγραφεῖτο ἐπὶ τοῦ προσώπου μου.

— Γελᾷς; ἔ, κ' ἐγὼ τώρα ποῦ πέρασαν τόσα χρόνια, καὶ σιέπτομαι ὠριμώτερον εὐρίσκω ἀλλοιῶς τὰ πραγματὰ ἀλλὰ τί τὰ θέλεις ἡμην, μικρὸς τότε, πολὺ μικρὸς. Τὸ μόνον παράπονον ὅπου ἔχω τώρα, εἶνε διατὶ νὰ μὴ εἶχεν ἐννοήσῃ ἐκείνη τὸν πόνον μου. Ἀλλὰ πάλιν σοῦ λέγω, τί ἐπερίμενες ἀπὸ ἓνα κοριτσάκι ἀνήξερο ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἓνα ἀνόητον σὰν ἐμένα..

Μιά μέρα δὲν ἐθάσταζα. Τὴν ὥρα ποῦ μ' ἐρωτοῦσε ἡ καίμενη ἡ κυρὰ Γιαννοῦλα — θεὸς σχωρέστην, ἀπέθανε ὕστερα ἀπὸ ἕνα μῆνα—τί ἔχω καὶ ἐγὼ ἔτσι, ἐρίφθη ὅλος εἰς τὴν ἀγκαλιά τῆς πρὸς μεγίστην τῆς ἐκπληξιν καὶ τῆς τὰ εἶπα ὅλα, ὅλα. Ἡ καίμενη ἡ γρηᾷ, ἀφοῦ ἐξερράγη πρῶτα κατὰ τὴν συνήθειάν τῆς μεγαλοφώνως εἰς ἐπικλήσεις καὶ ἀράς:

— Χριστὲ καὶ Παναγιά μου! Χριστὲ καὶ Παναγιά μου! Δὲν τῶπα ἰγὼ κάπου θὰ ζεσπᾷση... Κι' αὐτοῦ ἔχει τὰ δίκτυα τοῦ ὁ καταραμένος, μάτια μου... με ἐπαρηγόρησε κατόπιν ὅσον ἠμποροῦσε, καὶ μοῦ ὠρκίσθη εἰς τὰ κόκαλα τῆς μακαρίτισσας τῆς μάνας μου, νὰ μὴ εἶπῃ τίποτε εἰς κανένα.

Ἡ ἐξομολόγησις αὕτη με ἀνεκούφισεν ὀλίγον. Ἦρχισα νὰ ἀναλαμβάνω ἐκ τῆς πρώτης μου καταστάσεως καὶ τῆς ἀπελπισίας, ὄνειροπολῶν ἀγάπην ἐκ μέρους τῆς Ἀντίτσας καὶ καταστρώων διαφορά ἀλληλοδικόχως σχέδια. Ἀλλ' οἴμοι! αἱ ἀναμφεῖσαι αὗται ἐλπίδες μου, ἐμελλον μετ' οὐ πολὺ νὰ συντριβῶσι καὶ νὰ διαψευθῶσιν οἰκτρότατα.

Ἦτο μία τῶν τελευταίων ἐσπερῶν τοῦ Αὐγούστου. Ἐκαθήμεθα εἰς τὸν ἐξώστην ἐγὼ, ἡ Ἀντίτσα



ΧΑΡΜΟΣΥΝΟΝ ΑΓΓΕΛΑΜΑ
Εἰκὼν Μάργου

καὶ ἡ ἀδελφὴ μου. Ἡ ἐσπέρα ἦτο μαγευτικωτάτη. Ἡ σελήνη ἐκυλιετο σιγαλὰ ἐκεῖ ψηλά εἰς τὴν ἀγκαλιά τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ ἀκτίνες τῆς ἐπαιζον εἰς τὴν θάλασσαν με τοὺς λεπτοὺς ἀφρούς τῶν κυμάτων, τὰ ὅποια ἠπλώνοντο ἀγάλια ἀγάλια κάτω ἀπὸ τὸν ἐξώστην. Ἐκαθήμεν πλησίον τῆς, συλλογίζομενος τὴν προσεχῆ ἀναχώρησίν μου διὰ τὸ λύκειον, καὶ ἐθλιβόμεν πολὺ, βλέπων ἐμπροσθέν μου τὸ εἶδωλον τῆς καρδίας μου, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐμελλον νὰ ἀποχωρισθῶ ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐλπίδος, διὰ νὰ ὑπάγω νὰ κλεισθῶ με ἀγλοῦσαν καρδίαν μέσα εἰς τὸ λύκειον, εἰς τὴν μονότονον καὶ ξηρὰν ἐκείνην ζωὴν τοῦ σχολείου.

Ἀπὸ τὰς πικρὰς μου τῆς σκέψεις με ἀφύπνισαν αἰφνης ζωηραὶ φωναὶ καὶ βραδεὰ βήματα ἀνερχομένων τὴν κλιμακὰ. Μετ' ὀλίγον ἐφάνη εἰς τὴν θύραν ὁ συνταγματάρχης, ἐρειδόμενος ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ πατέρα. Ἐκράτει εἰς τὴν σκελετωδῆ γερωνικήν του χεῖρα κιτρινόχρουν τεμάχιον χαρτίου, ἀναζητῶν διὰ ζωηροῦ βλέμματος τὴν Ἀντίτσαν. Ἀνεσηκώθημεν ὅλοι πρὸς ὑποδοχὴν του. Ὁ συνταγματάρχης μόλις τὴν εἶδεν, ἐρίφθη ἐπ' αὐτῆς καὶ τὴν ἐφίλει, καὶ τὴν ἐφίλει, δακρύων δὲ ἐκ χαρᾶς καὶ μὴ δυνάμενος ν' ἀρθρώσῃ λέξιν, τῆς ἐπεδείκνυε μόνον τὸ κιτρινόχρουν ἐκείνο χαρτίον.

Ἐκείνη τὸ ἤρπασεν ἀμέσως, καὶ πλησιάζασα εἰς

τὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης λυχνίαν ἤρχισε νὰ ἀναγινώσκῃ. Μόλις ἐρίφθη ἐν βλέμμα ἐπ' αὐτοῦ ἐστράφη παράυτα, καὶ ἐρυθριῶσα ἐρίφθη εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ θείου τῆς.

Μετ' ὀλίγον ὁ πατέρας μᾶς ἐπληροφόρει τὸ περιεχόμενον τοῦ χαρτίου ἐκείνου. Ἦτο τηλεγράφημα ἐξ Ἀθηνῶν ἀγγέλλον τὸς ἐκ μέρους τῶν συγγενῶν τῆς Ἀντίτσας συνομολογηθέντας ἀρραβωνιάς τῆς μετὰ τινος ὑπολοχαγοῦ τοῦ μηχανικοῦ. Εἰς τὸ ἀκουσμα τῶν λέξεων ἐκείνων ἠσθάνθη ὀξύνουγμόν εἰς τὴν καρδίαν, οἱ ὀφθαλμοὶ μου ἐσκοτίσθησαν, ἐκλονήθη καὶ θὰ ἐπιπτον, ἂν δὲν ἐστηριζόμην ἐπὶ τινος ἐδρας...

Ἄχ! ἡ ζωὴ μου ὑπῆρξε μαρτύριον, μαρτύριον φοβερόν, τὸ ὁποῖον ὑπέμεινα καρτερικῶς, καὶ γενναίως διὰ τὴν ἡλικίαν μου. Πρῶτ', πρῶτ' ἐφευγα ἀπὸ τὸ σπίτι, καὶ ἐγύριζα σὰν τρελλὸς ὅλην τὴν ἡμέρα, πότε ἔς τὴ θάλασσαν, καὶ πότε ἐξω ἔς τὰ χωριά.

Ὁ νεαρὸς ὑπολοχαγὸς ἦλθε μετὰ τινος ἡμέρας, καὶ ὑπῆρξε πτωχὸς μαρτυρῶν τῶν πρώτων ἐρωτικῶν των διαχύσεων. Ἦτο ὑψηλὸς νέος με ξανθὴν κόμην με ξανθοὺς μύστακας, καὶ με συμπαθητικὰ χαρακτηριστικά. Ἡ Ἀντίτσα δὲν ἤργησε νὰ συμπαθήσῃ πρὸς αὐτόν, ἐκείνος ὅμως φαίνεται ὅτι θὰ τὴν ἠγάπα ἀπὸ προτιήτερα, ἀλλ' ὄχι περισσότερον ἀπὸ ἐμέ.

Πολλάκις ὅταν τοὺς ἐβλεπα καὶ τοὺς δύο χειροπιαστὰ νὰ τρέχουν πέρα ἔς τοὺς βράχους, ἐκείνος νὰ μαζεύῃ κυκλαμιές γιὰ τὰ μαλλιά τῆς, καὶ ἐκείνη νὰ στολιζέται ὀλόχαρη μ' αὐτάς, ὕστερα νὰ φανερώνουν τὸν ἔρωτά τους καὶ νὰ κάμνουν χίλια τόσα, μοῦ ἤρχετο ἡ ἰδέα νὰ ριφθῶ κατ' αὐτοῦ τοῦ κομψοῦ ὑπολοχαγοῦ, με τὰ χρυσὰ σειρήνια, καὶ με τοὺς ἀβρούς ἐκείνους τρόπους, καὶ νὰ τὸν πνιξω με τὰ ἴδια μου τὰ χεῖρια.

Ἄχ! τί μοῦκανε αὐτὸ τὸ σπίτι τῆς θειᾶς Μαρούλας; καλλίτερα νὰ μὴν εἶχεν ἀνοιξῆ ποτὲ τὰ παράθυρά του! τὸ καταραμένον ἐκείνο πνεῦμα τὸ ὁποῖον ἄλλοτε παράδερνε μέσα ἔς τὰ δωμάτια κατὰ τὰς ἀγρίας νύκτας, ἦλθε καὶ ἐφώλευσε τώρα μέσα εἰς τὰ στήθη μου!

Ἐπρεπε νὰ με ἐβλεπες πῶς εἶχα λυώσει... καὶ ὅταν με ἤρώτα καὶ ἐκείνη, εὐθυμὸς καὶ χαρούμενη πάντα, δια τὴν κατάστασίν μου ταύτην ἀπεκρινόμην, προφασιζόμενος ὅτι λυποῦμαι τάχα διὰ τὴν προσεχῆ ἀναχώρησίν μου.

Νὰ λυπηθῶ διὰ τὴν ἀναχώρησίν μου τώρα! Ἀχ δὲν ἔβλεπον τὴν ὥρα πότε νὰ φύγω, νὰ φύγω μακριὰ ἀπὸ αὐτὸν τὸν τόπο, πού μ' ἐφαρμάκνυσε ἔς τὰ ὕστερα τόση πικρά.

Ἄλλ' ἔπρεπε νὰ βορῆσω μέχρι πυθμένος τὸ πικρὸν ἐκεῖνο ποτήριον, καὶ οὕτω εἶδον μὲ τὰ ἴδια μου μάτια τὴν φαιδρὰν καὶ εὐτυχῆ ἀναχώρησιν τοῦ ἐρατεινοῦ ἐκεῖνου ζεύγους. σπεύδοντας εἰς Ἀθήνας, ἔνα τελέση τοὺς γάμους του. Ἐνθυμοῦμαι κ' αὐτὸ καλὰ ἦτο δειλινόν. Μὰς ἀπεχαίρετῆσαν καὶ οἱ τρεῖς εὐθυμοὶ, εὐθυμοὶ, καὶ εἰμπορῶ νὰ εἰπῶ ὅτι ἡ συνταγματάρχης ἦτο ὁ εὐθυμότερος, αὐτὸς πού ἦλθεν εἰς τὸν τόπον μας διὰ νὰ μὲ κάμη δυστυχῆ.

Ὅτε ἐκείνη μοῦ ἔδωσε τὸ χερί της διὰ τελευταίαν φοράν, καὶ ἐγύρισε καὶ μ' ἐκύταξε μὲ τὰ γαλανά ἐκείνα μάτια, δὲν εἰξέυρω κ' ἐγὼ πῶς ἐκρατήθην. πού εὐρον τὴν μεγαλοφυϊαν ἐκείνην, καὶ ἄφησα νὰ φύγη οὕτω ἤσυχα καὶ ἄφωνα ἡ μικρὰ ἐκείνη κόρη, ἡ σγουροζάνθη Ἀννίτσα, ἡ πρώτη φλόγα τῆς καρδιάς μου, χωρὶς

ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ⁽¹⁾

Ὅ,τι λάμπει δὲν εἶνε χρυσός, ἰδίως ἐν Ἀμερικῇ. — Τὸ δολλάριον μονὰς τοῦ μετρικοῦ συστήματος. — Ἡ θετικότης τοῦ Ἀμερικανοῦ. — Πῶς κρίνει τοὺς ἀνθρώπους. — Οἱ ἀδάμαντες. — Διατί οἱ Ἀμερικανοὶ ρίπτουν τὸν παρὰν ἀπὸ τὰ παρὰ-θηρα. — Ἡ φιλαργυρία ἀγνωστος ἐν Ἀμερικῇ. — Ὁ Ἀμερικανὸς δὲν λατρεύει ὅσον ὑποτίθεται τὸ χρῆμα.

Ὁ Ἀμερικανὸς θαυμάζει ὅ,τι λάμπει, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶνε χρυσός.

Ἡ ἐπιτυχία ἐγγυᾶται περὶ τῆς ἀξίας. Τὴν ἀγυρτείνν δὲ θριαμβεύουσαν θεωρεῖ ἀνωτέραν τῆς φυτοζωούσης ἰκανότητος.

Τὸ δολλάριον δὲν εἶνε μόνον μονὰς τοῦ νομισματικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ μετρικοῦ συστήματος.

Πρὶν ἀποφανθῆ περὶ τῆς ἀξίας σου ὁ Ἀγγλος ἐρωτᾷ: «Τί εἶνε ὁ πατέρας σου»; ὁ Γάλλος «Τί εἶσαι»; ὁ Ἀμερικανὸς «Πόσα ἔχεις»;

Ὁ Ἀμερικανὸς κρίνει τοὺς ἀνθρώπους μὲ θελκτικὴν ἀμεροληψίαν καὶ ἀφίλειαν. Θαυμάζει τὴν φιλολογικὴν ἀξίαν, διότι ἀποφέρει χρήματα. Φιλολογικὴ ἢ καλλιτεχνικὴ ἐπιτυχία δὲν εἶνε ἐπιτυχία δι' αὐτὸν παρὰ εἰάν συνδυάζεται μὲ ἀνάλογον χρηματικὸν κέρδος. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε κυρίως ἐμπορικὴ ἀξία διὰ τὸν Ἀμερικανόν· ἀξίζει τόσον καὶ τὸν ταξιδιομαεῖ. Αὐτὴ ἡ ἐκείνη ἢ ἐπιστημότης τοῦ ἐμπνέει τὸν σεβασμὸν καὶ τὸν θαυμασμὸν, ὄχι διότι παρήγαγε δαιμόνιον τι ἔργον, ἀλλὰ διότι τὸ δαιμόνιον ἔργον τὸν ἐπλοῦ.

1) Ἰδε Ἐστίας ἀριθμὸν 30.

νὰ βρῆθῶ εἰς τοὺς πόδας ὄλων ἐκεῖ, καὶ νὰ ἐκτεύσω, νὰ κλαύσω....

Οἱ ἄλλοι τοὺς συνώδευσαν μέχρι τοῦ ἀτμοπλοίου. Ἐγὼ ἐπῆγα καὶ ἐκάθησα μονάχος εἰς ἐκεῖνον τὸν βράχον, ὅπου μ' ἐρώτησε κάποτε, γιατί' εἶμαι τόσον λυπῆμένος.

Ὁ ἥλιος κατέβαινε εἰς τὴν δύσιν του, ἡ θάλασσα ἦτο ὀλίγον ταραγμένη, καὶ τὰ κύματα τῆς ἐκτύπων ὠρμισμένα ἐπάνω ἔς τὸν βράχον. Τὸ ἀτμόπλοιο ἐκαμπτεν ἤδη τὸ ἀκρωτήριον, ἐξαφανιζόμενον ὀπισθεν αὐτοῦ. Ἐστρεψα ἄλλοῦ τὸ βλέμμα, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ ὑπομείνω βλέπων ἀρισταμένην σκληρῶς τὴν μόνην εὐτυχίαν τῆς ζωῆς μου.

Ὅταν ἐγύρισα πάλιν τὸ βλέμμα πρὸς τὸ ἀκρωτήριον, τὸ ἀτμόπλοιο εἶχεν ἐξαφανισθῆ, μόνον ὀλίγος καπνὸς ἔμεινε ἐκεῖ εἰς τὸν οὐρανόν, ὡσάν νὰ ἐγίλα διὰ τὴν δυστυχίαν μου.

Ἐγείρα τότε ἐπὶ τῆς χειρὸς μου τὴν κεφαλὴν καὶ ἐκλαυσα καὶ ἐκλαυσα πικρά, πικρά εἰς ἐκείνην τὴν ἐρημίᾳ πρώτην φορά ἔς τὸν κόσμον.

ΜΗΤΕΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

τισεν. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν δὲν λέγουν ὅτι ἡ Πατὴρ ἔχει φωνὴν ἀμιμητὸν, λέγουν ὅτι ὅταν τραγοῦσῃ γεμιζει τὸ θέατρον.

Ὁμίλουν κάποτε μετὰ τινος Ἀμερικανοῦ περὶ τοῦ διασήμου συνταγματάρχου Ροβέρτου Ἰγκερσολλ.

— Νομίζω ὅτι εἶνε ὁ μεγαλείτερος ρήτωρ σας; τοῦ εἶπα.

— Μάλιστα, κύριε, μοῦ ἀπήντησε. Ὅποιαν ἡμέραν καὶ ἂν θελήσῃ ὁ Ἰγκερσολλ νὰ ὁμιλήσῃ δημοσίως θὰ εἰσπράξῃ 5000 δολλάρια.

Τῆ ἀληθείᾳ εἶνε περιεργὸς αὐτὸς ὁ τρόπος τῆς ἐκτιμήσεως ἐνὸς μεγάλου ρήτορος, ἐνὸς μεγάλου συγγραφέως ἢ φιλοσόφου.

Ἡ δαίνα ἠθοποιὸς θὰ ἀκαμῆ φουράρε» εἰς τὴν Νέα Ἰόρκην ἢ τὸν Ἅγιον Φραγκῖσκον, ὄχι διότι εἶνε πεπρωτισμένη δι' ἀναμφισβητήτου ἀξίας, ἀλλὰ διότι διέρχεται τὰς Ἡνωμένους Πολιτείας ταξιδεύουσα ἐντὸς ἰδιαίτερου πολυτελοῦς βαγονίου, τὸ ὅποιον διὰ λογαριασμὸν τῆς κατεσκευάσε τὸ ἐργοστασιον Πούλλιαν καὶ Σα.

Εἶδα ἀμερικανικὰς ἐφημερίδας ν' ἀναγγέλλουν τὴν ἐπὶ σκηνῆς ἐμφάνισιν τῆς δεσποινίδος Μίννι Πάλμερ — καλλιτέχνιδος μὲ πολλὴν ἀξίαν— ὡς ἑξῆς:

«Κατὰ τὴν τρίτην πρᾶξιν ἡ δεσποινὶς Μίννι Πάλμερ θὰ φέρῃ ὄλους τῆς τοὺς ἀδάμαντας.»

Τὸ ἀπόγευμα τὸ γραφεῖον τῆς πωλήσεως τῶν εἰσιτηρίων ἐπολιορκεῖτο καὶ τὸ βραδύ δὲν

ὑπῆρχε θέσις δι' ὅλον τὸ σπυρεῦσαν πλῆθος. Ἀστεία λεπτομέρεια: Τὸ ἐν τέταρτον τῶν θεατῶν προσῆλθε μόλις εἰς τὰς δέκα, διὰ νὰ ἴδῃ τοὺς ἀδάμαντας τῆς τρίτης πράξεως.

Ἡ ἀνάγκη αὐτῆ τοῦ πλοῦτου ἀποτελεῖ τὴν ἀντίστροφον ὄψιν τοῦ μεταλλίου ἐν Ἀμερικῇ, ὅπου περισσότερον ἢ παντοῦ ἀλλοῦ ἀξία χωρὶς χρήματα εἶνε ἀχρηστον ἐπιπλοῦν.»

Ἡ Ἀμερικὴ ὑφίσταται τὰς συνεπείας τοῦ τρόπου αὐτοῦ τοῦ σκέπτεσθαι. Αἱ μεγαλοφυΐαι τῆς χώρας, ἀντὶ ν' ἀφιερῶνουν τὸν καιρὸν τῶν εἰς παραγωγὴν ἔργων, τεινόντων εἰς ἐξύψωσιν τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ἰδεωδῶν τοῦ λαοῦ, εἶνε ἠναγκασμένοι νὰ ἐργάζωνται πρὸς χρηματισμὸν.

— Ἄ! φίλε μου, μοῦ ἔλεγε κάποτε εἰς τῶν χαριστέρων ποιητῶν τῆς Ἀμερικῆς, ψαύων τὸ μέτωπόν του μοῦ φαίνεται ὅτι κάτι ἔχω ἐδῶ μέσα, ὅτι φλέγομαι ἀπὸ τὸ ἱερὸν πῦρ καὶ ὅτι ἠμποροῦσα νὰ κάμη κάποιον καλὸν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, γραφῶν. Ἀλλὰ πῶς νὰ ἐργασθῶ, ὅταν τὸ Χρηματιστήριον συγκινῆται ἀπὸ φήμας καταστροφῶν. Συγγνώμην, δὲν ἔχω καιρὸν πρὸς νὰ τρέξω εἰς τὸ Χρηματιστήριον!

Οἱ Ἀμερικανοὶ συγγραφεῖς δὲν ἠμποροῦν συνήθως νὰ γράφουν κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς τῶν. Πρὸ παντὸς τὸ χρῆμα! Ὁ Μάρκος Τουκὶν εἶνε ἐκδότης, ὁ Ὀλίβερ Οὐένδελ Χόλμες εἶνε ἱατρός, ὁ Ἐδμονδ Κλάρκης Στίδμαν εἶνε μεσίτης, ὁ Ροβέρτος Ἰγκερσολλ εἶνε δικηγόρος, ὁ Τζαίμς Ρώσσελ Λαβέλλ εἶνε διπλωμάτης. Οἱ λοιποὶ εἶνε δημοσιογράφοι. Ὀλίγοι ἀποζοῦν ἐκ τοῦ καλαμου τῶν, διότι ἡ δημοσιογραφία ἐν Ἀμερικῇ δὲν ἠμπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ὡς φιλολογία.

Ὁ ἄνθρωπος διακωινίσθη ἵνα ἐξαγοράσῃ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα διὰ πολυμύχθου ἐργασίας. Ὁ Ἀμερικανὸς εἶνε ἡ ζωσα ἀπόδειξις τούτου.

Ἐργάζεται, ἐργάζεται, καὶ ὁ περιεργὸν τὸ μέτωπόν του ἰδρῶς πίπτει ἐπὶ τῶν ὤτων τῆς γυναίκας του καὶ ἀποκρυσταλλοῦται ὑπὸ μορφήν ἀδάμαντων.

Διὰ τὴν Ἀμερικανίδα ὁ ἀδάμας δὲν εἶνε ἀντικείμενον πολυτελείας, εἶνε ἀντικείμενον τῆς πρώτης ἀνάγκης. ἠμπορεῖ εὐκολώτερον Ἀγγλὶς γεροντοκόρη νὰ μὴ πῆ καὶ, ἀλλ' ὄχι Ἀμερικανὶς νὰ μὴ φορίσῃ ἀδάμαντας.

ὦ! οἱ ἀδάμαντες ἐν Ἀμερικῇ! Τί ἐπιχλήτης! Οὔτε μία γυνὴ ἐπὶ ἑκατόν, ἡ ὅποια νὰ μὴ φορῆ ἀδάμαντας. Λεῖψανον τῆς βερβαρότητος.

Ἀδάμαντας μὲ ἐνδυμασίαν χοροῦ, τὴν νύκτα, ὑπὸ τὸ φῶς, καλὰ ἀλλ' ἀδάμαντας εἰς τὸν περίπατον, εἰς τὰς καθημερινὰς ἐπισκέψεις, ἀδάμαντας μὲ τὸν κοιτωνίτην, ἀδάμαντας εἰς τὰ αὐτιά, εἰς τὸν λακμόν, εἰς τὰ δέματα τοῦ πῖλου, εἰς τοὺς βραχιόνας, εἰς τὰ δάκτυλα, ἀ-

δάμαντας παντοῦ καὶ παντοῦ! Τί λέγω! εἶδα ἀδάμαντας καὶ εἰς τὰς πόρπας τῶν ὑποδημάτων, ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, ἐντὸς ἐμποριοῦ. Ἐπ' ἕκῃ ἡ ὑπεροχὴ συνίσταται εἰς τὸ νὰ μὴ κάμη τις ὅ,τι κάμη τὸ χυδὸν πλῆθος, ἡ ὑπεροχὴ ἐν Ἀμερικῇ ἔπρεπε νὰ συνίσταται εἰς τὸ νὰ μὴ φέρῃ κανεὶς ἀδάμαντας.

Φυσικὰ, ὅ,τι λάμπει ἐν Ἀμερικῇ, ὅπως παντοῦ, δὲν εἶνε ἀδάμας. Ὅταν βλέπετε ἀδάμαντας εἰς τὰ ὄψα γυναικῶν τῆς ἐργατικῆς τάξεως εἶνε ἢ ψευδεῖς ἀδάμαντες, ἀγορασθέντες μὲ χρήματα καλῶς κερδηθέντα, ἢ ἀληθινὸι ἀγορασθέντες μὲ χρήματα κακῶς κερδηθέντα.

Εἶδα εὐμόρφους γυναικίας νὰ παραμορφῶνται ἐντελῶς, πορτωνόμεναι μὲ ἀδάμαντινα ἐνώτια ἀτελευτήτων δικαστάσεων. Οἱ ἀδάμαντες οὗτοι ἔχουν μεγάλην ἐμπορικὴν ἀξίαν, ἀλλὰ καλλιτεχνικὴν ἀξίαν καμμίαν. Κοινὸν ἰλαττωμα τῶν Ἀμερικανῶν εἶνε νὰ ἐκτιμῶσι τὴν ἀξίαν τῶν πραγμάτων ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ αὐτῶν.

Εἶδον Ἀμερικανίδας, εἰς χοροῦς, νὰ φέρουν ἀδάμαντας δύο ἑκατομμυρίων εἰς τὴν κόμην, ἐπὶ τῶν ὤμων, εἰς τοὺς βραχιόνας, εἰς τὰ χέρια, εἰς τὰ αὐτιά καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους.

Ἡ φιλογυνία, ἔμφυτος εἰς τοὺς Ἀμερικανούς, δὲν δύναται νὰ ἐξηγήσῃ μόνον τὴν χλιδὴν, τὴν ἠποίαν οἱ ἄνδρες παρέχουν εἰς τὰς γυναίκας ἐν Ἀμερικῇ. Ἡ Ἀμερικὴ δὲν εἶνε ὁ μόνος τόπος, ὅπου ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἀφωσιωμένος εἰς τὴν γυναῖκα καὶ ἔτοιμος νὰ ἐκπληρώσῃ ὅλας τῆς τὰς ἰδιοτροπίας.

Ἡ πολυτέλεια τῶν Ἀμερικανῶν ἐξηγεῖται ἄλλως.

Τὰ χρήματα κερδίζονται εὐκολὰ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, ἐξοδεύονται δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Αἱ ἐπιχειρήσεις ἐδῶ συγγενεῖται μᾶλλον πρὸς τὰ τυχερὰ παιγνίδια παρὰ πρὸς τὸ καθαυτὸ λεγόμενον ἐμπόριον.

Πρὸς τούτοις εἰάν ὁ Ἀμερικανὸς κατέχεται ὑπὸ τῆς διψῆς τοῦ χρυσοῦ, δὲν τὸ κάμη χάριν τῶν ἀπολαύσεων, τὰς ὁποίας τὸ χρῆμα παρέχει. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἡ φιλαργυρία εἶνε κακία σχεδὸν ἄγνωστος ἐν Ἀμερικῇ. Ὁ Ἀμερικανὸς δὲν συναίξει τὸν χρυσὸν διὰ νὰ τὸν σωρῶσῃ ἀπλῶς, διὰ τὸν βλέπῃ καὶ νὰ τὸν μετρή. Τὸν συναίξει διὰ νὰ βελτιώσῃ τὴν θέσιν του καὶ συντελέσῃ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν οἰκείων του. Ἐξοδεύει μετὰ τῆς αὐτῆς φαιδρότητος μετὰ τῆς ὁποίας ἐσοδεύει, κυρίως ὅταν πρόκειται νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν γυναῖκα του ἢ τὰ κορίτσια του, πρὸς τὰς ὁποίας ἐπιδαφιλεῖ διαρκεῖς περιποιήσεις. Πρῶτος αὐτὸς ἀναγνωρίζει ὅτι τρέφον πρὸς τοὺς ἀδάμαντας ἔρωτα τόσον μωρὸν, ὅσον καὶ δαπανηρὸν, ἀλλὰ ἔχει καλὴν καρδίαν καὶ λέγει: «Ἄφρου τοὺς ἀρίστους, διατι νὰ μὴν ἔχουν»;

λόγου τινός ἐν Καμπανία προεκάλεσε τὰς γνώμας διαφόρων συγγραφέων περὶ τοῦ καμπανίτου ἐκ τούτων σταχυολογούμεν τινάς. «Δὲν ἐσχημάτισα ποτὲ σαφῆ γνώμην περὶ καμπανίτου, διότι οὐδέποτε ἔπιον ἀνόθευτον, κατεσκευασμένον ἐκ καθαροῦ χυμοῦ σταφυλῶν ἄνευ ἄλλου οἰουδήποτε μίγματος. Ἄρᾳ γε ὑπάρχει τοιοῦτος; Τὸν δὲ κοινῶς λεγόμενον καμπανίτην εὐρίσκω καλὸν ἢ κακόν, κατὰ τοὺς ἀνθρώπους μετὰ τῶν ὁποίων συμπίνω» γράφει ὁ Ῥισπέιν. «Ἐν μόνον ἐλάττωμα παρατηρῶ εἰς τὸν καμπανίτην, ἀλλὰ μέγιστον ὅτι αὐτὸς εἶνε ὁ αὐτοργός, ἢ τοῦλάχιστον ὁ υπεύθυνος συνεργός πολλῶν ἑκατομμυρίων προπόσεων κατ' ἔτος, ὧν ὑπὲρ τὰς ἡμισείας εἶνε ἀφόρητος», ἐπιλέγει ὁ Ἰούλιος Σιμών. — «Πινόμενος κατ' ἀραιὰ χρονικὰ διαστήματα καὶ εἰς μικρὰς δόσεις δύναται προσωρινῶς νὰ μεταδώσῃ πνεῦμα εἰς ἡλίθιους, ἀλλὰ συχνὰ καὶ εἰς μεγάλας δόσεις πινόμενος καθιστᾷ ἀναποδράστως ἡλίθιους τοὺς πνευματώδεις» λέγει ἕτερος. Ἀντιφρονῶν ἕως πρὸς τοῦτο ἄλλος τις γράφει. «Ἡ γνώμη μου εἶνε ὅτι δὲν πίνω ὅσον ἐπιθυμῶ συχνὰ» Τέλος μὲ πολλὴν ἀφέλειαν ἐκφράζει τὴν γνώμην του ὁ Ζολά. «Οὐδὲν σθεναρόν, καὶ εἰκονικόν καὶ ἐκφραστικόν ἔχω νὰ εἶπω περὶ τοῦ καμπανίτου. Ἡ πεζοτάτη γνώμη μου εἶνε ὅτι εἶνε οἶνος εὐαρεστότατος τὴν γεῦσιν, τὸν ὁποῖον φοβοῦμαι ὀλίγον.»

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά. Ἐν τῇ «Νέα ἐπιθεωρήσει», (Nouvelle Revue) τῶν Παρισίων ὁ κ. Δ. Βικέλας, ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τοῦ νεωτάτου συγγράμματος τοῦ Gustave Schlumberger δημοσιεύει γλαφυρὰν πραγματείαν περὶ τοῦ βασιλέως Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ.

— Ἐν ταῖς μεσημβριναῖς πόλεσι τῆς Γαλλίας λαμπραὶ ἐγένοντο φιλολογικαὶ ἑορταὶ ὑπὸ τῶν ποιητικῶν συλλόγων τῶν Τετιγικῶν (Cigaliers) καὶ τῶν Φελιθρῶν. Ἐν Μοντωβᾶν μὲν ἐπανηγύρισαν τὴν μνήμην τοῦ Λεφράγγη δὲ Πομπινιᾶν καὶ ἄλλων λαγκουεδοικικῶν ποιητῶν, μετέσχον δ' ἅμα τῶν εἰς μνήμην τοῦ ζωγράφου Ingres γενομένων ἑορτῶν ἐν Τάρβαις δ' ἔστησαν πανηγυρικῶς τὴν προτομὴν τοῦ ποιητοῦ καὶ μυθιστοριογράφου Θεοφίλου Γωτιέ, ποιηθεῖσαν ὑπὸ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ἰουδεῖθ Γωτιέ καὶ τοῦ γλύπτου Ἐρρίκου Βουιλῶν.

Ἐπιστημονικά. Γερμανὸς τις μηχανικὸς εὗρε νέον εἶδος ὀδοστρωσίας διὰ καουτσούκ ἐπειδὴ αἱ γινόμεναι δοκιμαὶ διὰ τῆς στρώσεως μίξ γαφύρας ἐπέτυχον πληρέστατα, ἐστρώθη διὰ τοῦ αὐτοῦ μίγματος καὶ μακρὰ τις ὁδὸς μήκους 1600 μέτρων. Ἡ ὀδοστρωσία αὕτη λέγεται ὅτι ἔχει τὴν στερεότητα τοῦ λίθου, δὲν ἐπηρεάζεται ὑπὸ τοῦ καύσωνος ἢ τοῦ ψύχους, δὲν εἶναι ὀλισθηρὰ καὶ τὸ σπουδαίτερον δὲν παράγει θόρυβον.

— Εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν στρατιωτικῶν τῆς Γαλλίας ὑπεβλήθη πρότασις περὶ ἀντικαταστάσεως τῶν ἀγγελιαφόρων περιστέρων διὰ χελιδόνων. Ὁ προτείνων, ὀνόματι Jean Desbournie ἀπὸ πολλοῦ ἀσχολεῖται εἰς πειράματα τιθασειῶσεως χελιδόνων, σφεθέντα ὑπὸ ἐπιτυχίας. Αἱ χελιδόνες ταχέως τιθασεύονται, ἵπτανται ὑψηλότερον καὶ γοργότερον τῶν περιστέρων, καὶ δὲν ἀνακόπτουσι τὸν δρόμον ὅπως εὗρωσι τροφήν, διότι ἱπτάμενα προηθεύονται αὐτήν. Δυσκολίαν μόνον παρέχει ἢ διατήρησις αὐτῶν τὸν χειμῶνα ἀλλ' ὁ προτείνων βεβαίως ὅτι αἱ τιθασαὶ χελιδόνες δύνανται νὰ παραμένωσι καὶ τὸν χειμῶνα εἰς τὰ εὐκρατα κλίματα.

Καλλιτεχνικά. Ἐν τῷ Ζαπτεῖω Παρθεναγωγείῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐστήθη ὁ ἀνδριὰς τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου Ζάππα, ἔργον τοῦ Ἀθηναίου καλλιτέχου κ. Γ. Βρούτου.

Μουσικῆ. Οἱ κκ. Αἰμίλιος Βλαβὲ καὶ Παῦλος Μιλιεῖ ἔγραψαν τὸ κείμενον μελοδράματος, οὗ ἡ ὑπόθεσις

ἐλήφθη ἐκ τοῦ Ἄϊππότου τοῦ Ἐρυθροῦ οἴκου, τοῦ γνωστοῦ μυθιστορημάτος τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμαῖ. Τὴν μουσικὴν τοῦ μελοδράματος τούτου θὰ συνθέσῃ ὁ Ἑλληὴν μελοποιὸς κ. Σπυρ. Σαμάρας.

— Ἐν Λιέγγ τῆς Βελγικῆς γίνονται προπαρασκευαίαι πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς 150ῆς ἐπετείου τῆς γεννήσεως τοῦ διασῆμου μελοποιῦ Γρετρῦ, γεννηθέντος ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ τῇ 31/11 Φεβρουαρίου 1741.

— Τὴν 15 λήγοντος μηνὸς ἐγένετο ἐν Πετροπόλει ὁ πρῶτος τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀντανίου Ῥουβινσταίν ἱδρυθέντων μεγάλων μουσικῶν ἀγωνῶν μελοποιῶν καὶ κλειδοκρυβαλιστῶν ὄλων τῶν ἐθνῶν.

Νεκρολογία. Ἐΐζηκοντούτης τὴν ἡλικίαν ἀπέθανεν ἐν Καστέλ Γανδόφο τῆς Ἰταλίας ὁ Μαρκήσιος Φραγκίσκος δ' Ἀρκαί, ὀνομαστός κριτικὸς καὶ συγγραφεὺς πολλῶν ἔργων, ἰδίως περὶ μουσικῆς. Ἦτο συνεργάτης τῆς «Νέας Ἀνθολογίας» καὶ ἐπὶ τριακονταετίαν τῆς ἐφημερίδος «Γνώμης» (Opinione.)

— Ἐξ Ἀιδελθέρρης ἀγγέλλεται ὁ θάνατος τοῦ καθηγητοῦ Bulmerincq, τοῦ καταλαβόντος ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τὴν ἑδραν τοῦ διασῆμου πολιτειολόγου Bluntschli μετὰ τὸν θάνατον τούτου. Ὁ Bulmerincq ἐγεννήθη ἐν Ρίγα τῷ 1822, ἐσπούδασε δ' ἐν τῷ ῥωσικῷ πανεπιστημίῳ, τῆς Δορπάτης ἀναγορευθεὶς διδάκτωρ τῷ 1856, διωρίσθη κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἑκτακτος καθηγητῆς ἐν τῷ πανεπιστημίῳ ἐκείνῳ καὶ μετὰ δύο ἔτη τακτικὸς. Ἐδίδαξε δ' ἐν Δορπάτῃ μέχρι τοῦ 1875, καὶ τῷ 1882 διωρίσθη καθηγητῆς ἐν Ἀιδελθέρρη. Συνέγραψε πολλὰ ἔργα περὶ τῶν διεθνῶς δικαίων, καὶ τῷ 1873 ἐγένετο εἰς τῶν ἱδρυτῶν τοῦ ἐν Γενεύῃ Ἰνστιτούτου τοῦ διεθνῶς δικαίου.

ΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

Χαρμόσυνον ἄγγελμα. Ὁ ζωγράφος Μόργαν μετὰ πολλῆς χάριτος ἐν τῇ συλλήψει καὶ λεπτότητι ἐν τῇ ἐπεξεργασίᾳ, ἀπεικόνισε σκηνὴν ἐκ τοῦ κατ' ἡμέραν οἰκογενειακοῦ βίου. Νεαρὰ καὶ περικαλλῆς μήτηρ ἐντὸς χλοεροῦ κήπου καθήμενη κρατεῖ ἐπὶ τῶν γονάτων βρέφος πρὸς τὸ ὁποῖον ἀτενίζει ἐν ἀρρήτῳ στοργῇ καὶ ἀγαπητὸς τοῦ συζύγου σκύλος ἐρχεται περιχαρῆς ἐκεῖ καὶ λείπει, ὡς νὰ φιλῇ μετ' εὐλαβείας, τὴν εὐλογημένην ἐκείνην χεῖρα μητρὸς ἐναγκαλιζομένης τὸ τέκνον τῆς. Καὶ τὸ φιλμὰ του εἶνε χαρμόσυνον ἄγγελμα ὅτι ὁ κύριός του δὲν εἶνε μακρὰν.

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Προικοθηρία. — Κυρία Κουκουναράκη, μοῦ δίδετε τὴν κόρην σας; — Μὰ τὴν γνωρίζετε τὴν κόρην μου; — Κόρην ποῦ ἔχει ἑκατὸν χιλιάδας προῖκα δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ τὴν γνωρίζω.

Λεπτότης τρόπων. Ἐν σιδηροδρομικῇ ἀμάξῃ κύριος πρὸς δεσποινίδα — Δεσποινίς ἔχετε γονεῖς; — Δυστυχῶς ὄχι. — Ὁ μακαρίτης πατήρ σας ἐκάπνιζε; — Ὁ, ναι, καὶ πολὺ μάλιστα. — Δεσποινίς ἔχετε ἀδελφούς; — Μάλιστα, κύριε, δύο. — Δὲν καπνίζουν αὐτοί; — Βέβαια, μάλιστα ὁ μέγας. — Χαίρω πολὺ — τότε ἔχετε συνείδησιν τὸν καπνὸν καὶ ἡμπορῶ νὰ καπνίσω.

ΤΡΕΙΣ ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ἡ ἀγαθότης παρέχει εἰς ἄλλους τὴν εὐτυχίαν, ἥς αὐτὴ στερεῖται.

*

Πλήρη ἐπιείκειαν ἔχομεν μόνον πρὸς ἐκεῖνον, ὃν ἀγαπῶμεν τόσο, ὅσον αὐτὸς ἐαυτὸν ἀγαπᾷ· τότε δὲν βλέπομεν τὸν ἐγωισμόν του, διότι τὸν συμμεριζόμεθα.

*

Διὰ νὰ συγκρατῆς ἀσφαλῶς τὸν ἄλλον, κάμε τον νὰ πιστεῦθῃ ὅτι εἶν' ἐλεύθερος.